

**Vabariigi Valitsuse määruse
„Sirtsu looduskaitseala kaitse-eeskiri” eelnõu
SELETUSKIRI**

1. Sissejuhatus

Looduskaitseaduse § 10 lõike 1 alusel on Vabariigi Valitsusel õigus võtta ala kaitse alla ja kehtestada ala kaitsekord. Eelnõukohase määrusega laiendatakse olemasolevat looduskaitseala, et tagada kogu Natura 2000 võrgustikku kuuluvale Sirtsu loodusale ja Sirtsu linnualale siseriiklik kaitse, muudetakse kaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda.

Sirtsu looduskaitseala (edaspidi *kaitseala*) asub Lääne-Viru maakonnas Rägavere vallas Uljaste, Kõrma, Männikvälja ja Sae külas ning Vinni vallas Aravuse, Palasi ja Kaukvere külas; Ida-Viru maakonnas Maidla vallas Sirtsu, Lümatu ja Koolma külas ning Sonda vallas Nüri külas.

Piirkonna kaitse ajalugu ulatub 1976. aastasse, kui siia loodi pruunkarude reservaat. Kaitseala territoorium on olnud kaitse all alates 1981. aastast, kui ENSV Ministrite Nõukogu moodustas 25. mai 1981. a määrusega nr 340 „Sookaitsealade moodustamise kohta” Sirtsu sookaitseala. Selle baasil moodustati 2001. aastal Sirtsu looduskaitseala, mille kaitse-eeskirja ja välispiiri kirjelduse kinnitas Vabariigi Valitsus 11. detsembri 2001. a määrusega nr 393 „Sirtsu looduskaitseala kaitse-eeskiri”.

Vastavalt looduskaitseaduse § 91 lõikele 1 kehtivad enne selle seaduse jõustumist kaitse alla võetud kaitsealade ja kaitstavate looduse üksikobjektide kaitseks kehtestatud kaitse-eeskirjad ja kaitsekord seni, kuni looduskaitseaduse alusel kehtestatakse uued kaitse-eeskirjad. Seega ei võeta määrusega kaitse alla uut ala, vaid kinnitatakse kaitse all olevale alale kehtivate õigusaktide kohane kaitsekord.

Eelnõukohase määrusega muudetakse looduskaitseaduse § 13 lõike 1 alusel olemasoleva looduskaitseala kaitse-eesmärke ja kaitsekorda. Kaitse-eeskirja uuendamise käigus laiendatakse kaitseala ja muudetakse kaitsekorda tulenevalt vajadusest tagada terviklikumalt soo- ja metsaelupaikade kaitse ning taastada kuivendusest mõjutatud soolade looduslik veerežiim. Sirtsu looduskaitsealaga liidetakse keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruse nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” § 2 lõike 2 punktide 8 ja 9 ning lõike 6 punktide 7 ja 10 alusel kaitse alla võetud Koolma, Kullikünka, Männikvälja ja Rihula metsise püsielupaik ning keskkonnaministri 14. juuli 2006. a määruse nr 52 „Lendorava püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” § 2 lõike 2 punktiga 7 kaitse alla võetud Sae lendorava püsielupaik. Moodustatav kaitseala hõlmab Natura 2000 võrgustiku Sirtsu linnuala ja enamuse Sirtsu loodusalast.

Vabariigi Valitsuse määruse eelnõu on koostanud Keskkonnaameti Viru regiooni kaitse planeerimise spetsialist Kairi Nurme (tel 325 8404, e-post kairi.nurme@keskkonnaamet.ee), eelnõu kaitsekorra otstarbekust on kontrollinud Keskkonnaameti kaitse planeerimise peaspetsialist Roland Müür (tel 627 2184, e-post roland.myyr@keskkonnaamet.ee), eelnõu õigusekspertiisi on teinud Keskkonnaameti õigusosakonna jurist Madina Talu (tel 627 2178, e-post madina.talu@keskkonnaamet.ee). Ekspertdihinnangu on andnud Piret Kiristaja, keeleliselt toimetanud Siiri Soidro (tel 640 9308, e-post siiri.soidro@tlu.ee).

2. Eelnõu sisu, piirangute ja kaitse alla võtmise põhjendus

2.1. Kaitse-eesmärkide vastavus kaitse alla võtmise eeldustele

Kaitseala kaitse-eesmärk on kaitsta Sirtsu sood ja sellega piirnevaid metsakooslusi, kaitsealuste liikide elupaiku ning elupaigatüüpe, mida nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50, edaspidi *loodusdirektiiv*) nimetab I lisas. Need on huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), looduslikus seisundis rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusemetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Elupaigatüübi nimetuse järel sulgudes on siin ja edaspidi kaitstava elupaigatüübi koodinumber vastavalt loodusdirektiivi I lisale, tärniga on tähistatud esmatähtsad elupaigatüübid. Samuti on kaitse-eesmärgiks kaitsta liike, mida loodusdirektiiv nimetab II lisas, need liigid on lendorav (*Pteromys volans*), väikepunalamesklane (*Cucujus cinnaberinus*), tiigilendlane (*Myotis dasycneme*) ja männisinlane (*Boroscneideri*), ning liike, mida Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (ELT L 20, 26.01.2010, lk 7–25) edaspidi *linnudirektiiv*) nimetab I lisas: kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*), väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*), musttoonekurg (*Ciconia nigra*), rabapüü (*Lagopus lagopus*), metsis (*Tetrao urogallus*), väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), teder (*Tetrao tetrix*) ja mudatilder (*Tringa glareola*). Loodusdirektiivis nimetamata liikidest on kaitse-eesmärgiks I kaitsekategooria liigi limatünniku (*Sarcosoma globosum*) ja II kaitsekategooria liigi kanakulli (*Accipiter gentilis*) kaitse.

Vastavalt looduskaitseseaduse §-le 7 on kaitseala kaitse alla võtmise eeldused ohustatus, haruldus, tüüpilisus, teaduslik, ajaloolis-kultuuriline või esteetiline väärtus või rahvusvahelistest lepingutest tulenev kohustus. Sirtsu looduskaitseala kaitse all olemise eelduseks on alale eesmärgiks seatud väärtuste ohustatus ja haruldus ning linnu- ja loodusdirektiivist tulenev rahvusvaheline kohustus.

Kaitsealal kaitstakse metsa-, soo- ja veeökosüsteeme, mis on haruldaste ja ohustatutena lisatud loodusdirektiivi I lisasse. Tärniga (*) tähistatud elupaigatüübid on märgitud esmatähtsate elupaikadena, mille kaitse tagamisel on Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel eriline vastutus. Loodusdirektiivi ülesanne on kaitsta ohustatud loomaliike ja nende elupaiku ning aidata kaasa looduse mitmekesisuse säilimisele ja taastamisele. Direktiivi artikkel 6 punkt 1 kohaselt tuleb liikmesriikidel kehtestada vajalikud kaitsemeetmed direktiivi lisades nimetatud elupaigatüüpide ning liikide ja nende elupaikade kaitseks, mis vastavad nende elupaigatüüpide ja liikide ökoloogilistele nõudlustele.

Rabaaladele tüüpilised **huumustoitelised järved ja järvikud (3160)** on rikkad haruldastest põhjapoolse levikuga plankteritest, on unikaalsed kogu maailmas (Ott ja Kõiv, 1999) ja väärivad tõhusat kaitset. Elupaigatüüp **jõed ja ojad (3260)** on ohustatud, kuna looduslike ja looduslähedases seisundis vooluveekogusid on nii Euroopas kui ka Eestis järjest vähemaks jäänud, jõgede ja ojade ohutegurid on reostus, voolusängi muutmine ja voolu tõkestamine. Looduslikud jõed ja ojad on elupaigaks haruldastele ja ohustatud loomaliikidele ning oluliseks kudemispaiaks kaladele. Peamised vooluveekogud kaitsealal on Kunda jõgi ja Voore oja, mis kuuluvad kogu ulatuses lõhe, jõeforelli, meriforelli ja harjuse kudemis- ja elupaikade nimistusse.

Looduslikus seisundis rabad (7110*) on Eesti üks ürgseimaid kooslusi, kuid mille looduslik

veerežiim on ohustatud ulatuslike maaparandussüsteemide mõju tõttu. Euroopas on looduslikus seisundis rabakooslused muutunud väga haruldasteks, Eestis on looduslikus seisundis säilinud rabade protsent võrreldes muu Euroopaga suur, kuid rabade pindala ja turbasammalde juurdekasv on vähenenud ka meil. Võrreldes 1935.–1955. aasta Eesti taimkatte kaardistamise andmeid Eestimaa Looduse Fondi soode inventuuri andmetega on rabade pindala vähenenud 1,7 korda. Mitmekesiseid taimekooslusi hõlmavaid **siirde- ja õõtsikoid (7140)** leidub kõigis suuremates sookompleksides. Sirtsis paikneb elupaigatüüp eelkõige raba servaaladel. Kui raba keskossa enamasti kuivenduse mõju ei ulatu, siis servaalasid ohustab kuivendus enam. **Nokkheinakooslused (7150)** on Eesti tingimustes raba elupaigaga vahetult seotud kooslused, mida kaitstakse raba elupaiga kaitsega. Madalsoo on soode esimene arenguaste. Elupaigatüüp **liigirikkad madalsood (7230)** hõlmab madalsoode liigirikamat osa, kus esineb rohkesti lubjalembeseid liike, teiste seas käpalisi. Elupaigatüüp on rohkem levinud Lääne- ja Põhja-Eestis, mujal on levik harv. Madalsood on lisaks kuivendamisele ohustatud ka võsastumisest.

Metsaelupaigatüübid on ohustatud, kuna nad on mõjutatud raietest ja kuivendusest. **Vanad loodumetsad (9010*)** esindavad vähese inimõjuga või üldse ilma inimõjuta loodusalasid, neile iseloomuliku puistuga metsad on intensiivse metsamajandamise tõttu ohustatud. **Rohunditerikkad kuusikud (9050)** on ohustatud intensiivse metsade majandamise tõttu. **Soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*)** ning **siirdesoo- ja rabametsi (91D0*)** ohustab kuivendamine, samas on mõlemad elupaigatüübid Eestis tüüpilised niisketel aladel levinud kooslused. Siirdesoo- ja rabametsad levivad peamiselt soo servaaladel ja moodustavad soo ümber kaitsva puhvri, samuti on elupaigaks mitmele kaitsealusele liigile, näiteks metsisele.

Must-toonekurg (*Ciconia nigra*) on väheneva arvukusega linnuliik, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ning kes on arvatud looduskaitsealuse alusel haruldase ja hävimisohus liigina I kategooria kaitsealuste liikide hulka. Must-toonekure elupaigad on eelkõige vanad, minimaalse häirimise ja soodsate toitumispaikadega looduslikult mitmekesised metsamassiivid. Lisaks must-toonekurele elab talle pesitsuspaigaks sobivates vanades metsades veel kuni 400 ohustatud liiki (must-toonekure kaitse tegevuskava, 2009–2013). Seega toimib must-toonekurg teiste ohustatud liikide suhtes katusliigina. Must-toonekure arvukus on langenud 1980. aastate alguse 250 pesitsevalt paarilt praeguse 100–115 paarini.

Kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*) on Eestis I kategooria kaitsealune liik, kes on Eesti punase nimestiku järgi haruldane. 20. sajandi alguses võis meil pesitseda tõenäoliselt 20–30 kaljukotkapaari. Viimase paarikümne aasta jooksul on olukord paranenud ja viimaste aastate arvukus on olnud üsna stabiilselt 40–50 paari. Kaljukotkast ohustab häirimine pesitsuspaigas, vanade metsade ja suurte puude kadumine.

Väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) on Eesti punase nimestiku järgi haruldane liik ja on looduskaitsealuse alusel arvatud I kategooria kaitsealuste liikide hulka. Väike-konnakotkas on Eestis peamiselt mandriosas üldlevinud harv haudelind. 2005. aasta seisuga hinnati liigi arvukuseks Eestis 480–600 paari. Peamine ohutegur on elupaikade hävimine.

Rabapüü (*Lagopus lagopus*) on Eestis väga haruldane liik, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohustatud seisus ja kes on arvatud looduskaitsealuse alusel I kaitsekategooria kaitsealuste liikide hulka. Rabapüü arvukus on tugevasti vähenenud ligikaudu saja aasta jooksul ja liiki ohustab väljasuremine. Rabapüü arvukus Eestis on oluliselt kahanenud –

19. sajandil tavaline jahilind esineb nüüd vaid üksikutes Alutaguse, Lääne-Eesti ja Pärnumaa soodes (Viht, 1997).

Lendorav (*Pteromys volans*) on väheneva arvukusega I kaitsekategooria liik, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus. Euroopas leidub lendoravat vaid Soomes, Eestis, Põhja-Lätis ja Venemaal. Peamine leviala on Virumaa keskosa rabade ümbruse metsad. Lendorava leviala on Eestis pidevalt ahenenud ja liik on muutunud haruldaseks. Olulisemad ohutegurid on vanade metsade ja nendes leiduvate õõnsate puude vähenemine ning raied lendorava elupaikades. Eriti suur oht on lageraied, mis hävitavad ja killustavad elupaiku.

Limatünnik (*Sarcosoma globosum*) on Põhja- ja Kagu-Eesti samblarikastes kuusikutes märtsist maini kasvav harva esinev seeneliik. Limatünnik kuulub I kaitsekategooriasse ja on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus, kuulub ka vääriselupaikade ja põlismetsade indikaatorliikide hulka.

Kanakulli (*Accipiter gentilis*) arvukus on olnud pidevas languses, eelkõige sobivate elupaikade kadumise tõttu. 2005.–2006. aasta andmetel arvatakse Eestis pesitsevat vaid 400–600 paari. Kanakull kuulub looduskaitseaduse alusel II kaitsekategooria liikide hulka.

Metsis (*Tetrao urogallus*) on järjepidevalt väheneva arvukusega kanaline, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohualtis seisus ja kes on arvatud looduskaitseaduse alusel ohustatud liigina II kaitsekategooria liikide hulka. Metsise arvukust on tunduvalt vähendanud raied liigi mängualadel ja nende ümbruses, sobivate elupaikade kuivendamine ning samuti väikekiskjate kõrge arvukus.

Väike-punalamesklane (*Cucujus cinnaberinus*) on II kaitsekategooria liik ja arvatud eriti ohustatud mardikaliigina punasesse nimestikku. Ohutegur on lageraie tulemusel haavametsade killustatus ja haabade väljaraiumine enne kui need punalamesklasele sobivasse ikka jõuavad. Väike-punalamesklast on Eestis leitud vaid kolmes kohas, perspektiivikamad neist on kaks leiukohta Ida-Virumaal, millest üks paikneb Sirtsil looduskaitsealal.

Männisinelane (*Boros schneideri*) on II kaitsekategooria liik. Peamine ohutegur on sanitaar- ja lageraie männisinelase elupaigas, ennekõike põlistes ja vanades männikutes. Männisinelast on Eestis leitud kaheksas kohas, Ida-Virumaalt ja Koiva jõe äärest.

Tiigilendlane (*Myotis dasycneme*) on Eestis suhteliselt haruldane ja paiguti levinud nahkhiir. Eesti asurkonna suuruseks hinnatakse 5000 – 10 000 isendit. Koloniaalse eluviisi ja elupaiga omapära tõttu on tiigilendlane rohkem ohustatud kui teised käsitiivalised. Ohustatavad tegurid on talvituspaikade hävimine, häirimine varjupaikades ja mürgiste puidukaitsevahendite kasutamine hoonetes. Euroopas loetakse teda üheks ohustatumaks nahkhiireliigiks. Liik kuulub looduskaitseaduse alusel II kaitsekategooriasse ja on Eesti punase nimestiku järgi haruldane liik.

Teder (*Tetrao tetrix*) on väheneva arvukusega kanaline, kes on Eesti punase nimestiku järgi ohulähedases seisus ja on looduskaitseaduse alusel arvatud III kaitsekategooria liikide hulka. 19. sajandil oli tedre arvukus Eestis suur, sajandi teises pooles hakkas liigi arvukus vähenema. 20. sajandi alguses oli tetrede arvukus veel suur, kuid sajandi teises pooles vähenes arvukus juba märgatavalt. 1970. aasta kevade üldloenduse järgi oli Eestis ligikaudu 39 000 tedrekukke. Aastate 2002–2007 kevadiste arvukushinnangute järgi oli Eestis 6000–10 000 tedrekukke, tetri on selle aja jooksul jäänud ligi viis korda vähemaks (Viht, 2008).

Sirts'i raba on elupaigaks sookahlajatele, eesmärgiks on seatud **rüüda** (*Pluvialis apricaria*), **mudatildri** (*Tringa glareola*) ja **väikekoovitaja** (*Numenius phaeopus*) kaitse. Tegu on Eestis väikesearvuliste haudelindudega, kes on ebaühtlaselt levinud ja arvatud looduskaitsealade alusel III kaitsekategooria liikide hulka. Eesti madalsoode ja rabade linnustiku riikliku seire (2012) tulemuste kohaselt on ainult soodes pesitsevate kahlajate (rüüt, mudatildri, väikekoovitaja) arvukus Eestis järjest langenud. Kahlajaid ohustab märgalade vähenemine ja ebapiisav kaitsestaatus.

2.2. Kaitse alla võtmise otstarbekus

Sirts'i looduskaitseala on kaitse all olnud alates aastast 1981. Kaitseala on kaitse alla võetud eeskätt inimtegevusest puutumatu soo- ja metsamaastiku kaitsmiseks. Kuna sookooslused on kogu maailmas väga haruldaseks muutunud ning ka Eestis on inimõjutusteta soode osakaal järjest vähenemas, siis on oluline kaitsta Sirts'i sood, mis on väga heas seisundis ja looduskaitsealalt üliväärtuslik. Ala jätkuv kaitse all hoidmine ja laiendamine on oluline ka haruldaste ja ohustatud liikide kaljukotka, must-toonekure, lendorava, rabapüü, metsise, kanakulli, väike-konnakotka, väikekoovitaja, rüüda, mudatildri, tedre, väike-punalamesklase, männisinelase, tiigilendlase ja limatünniku ning loodusdirektiivi soo- ja metsaelupaigatüüpide kaitsmiseks. Kaitsealal asub üks must-toonekure, kaljukotka ja kanakulli ning kaks väike-konnakotka pesitsusterritooriumi. Kaitsealal asub 11 lendorava leiukohta kogupindalaga u 277 ha, üheksa metsisemängu, üks tiigilendlase elupaik pindalaga u 4 ha, üks väike-punalamesklase leiukoht pindalaga u 25 ha ja üks männisinelase leiukoht. Inventeeritud on kolm limatünniku kasvukohta kogupindalaga u 6 ha. Sirts'i soo u 1480 ha ulatuses on elupaigaks tedrele, rüüdale, mudatildrile ja väike-koovitajale.

Kaitseala piirid ühildatakse Sirts'i linnuala piiridega ja Sirts'i loodusala piiridega väljaspool Kunda jõe hoiuala asuvas osas (Sirts'i loodusala koosseisu kuuluvad Sirts'i looduskaitseala ja Kunda jõe hoiuala).

Kaitseala terviklikkuse eesmärgil liidetakse kaitsealale Sirts'i soo edelaküljel asuv mahajäetud freesturbaväli (loodav Palasi sihtkaitsevöönd), eesmärgiga taastada selle looduslik veerežiim, mis mõjutaks positiivselt kogu Sirts'i sood. Soode taastamine on prioriteetse tegevusena välja toodud looduskaitse arengukavas aastani 2020 (Keskkonnaministeerium, 2012), mille kohaselt tuleb 2020. aastaks kaitstavatel aladel üle kogu Eesti taastada 10 000 ha madal- ja siirdesooelupaiku ning rabade servaalasid. Sirts'i soo sihtkaitsevööndi laiendusena liidetakse kaitsealaga ka kvartali SO442 eraldise 27 osa, mis tagab Hirmuse oja vasakul kaldal asuva väärtusliku metsariba kuulumise kaitseala koosseisu, ühtlasi aitab kraavi tsonerimine kaitsealasse kaasa loodusliku veerežiimi taastamisele.

Kaitseala sidususe põhimõtteid järgides liidetakse Kullikünka piiranguvööndiga kaitseala sees olevad majandusmetsa alad, mis paiknevad kvartalitel SO344 ja SO391 ning Sonda metskond 37 maaüksusel. Ala majandamata jätmisel muutub mets looduslikumaks ja on potentsiaalne elupaik ümbruses asuvatele kaitsealustele liikidele.

Kaitsealaga liidetakse Kullikünka, Koolma, Pohlaaru, Rihula ja Männikvälja metsise püsielupaik ning Sae lendorava püsielupaik. Püsielupaikade liitmine kaitsealaga võimaldab tagada lendorava ja metsise elupaikade sidususe. Kaitsealal asuvale üheksale lendorava leiukohale lisandub üks leiukoht Sae lendorava püsielupaigast ja üks leiukoht Kullikünka metsise püsielupaigast. Samuti lisanduvad kaitsealal asuvale neljale metsise mängule viis

püsielupaikadesse jäävat metsise mängu. Lisaks võimaldab liitmine tagada kahe metsise mängupaiga terviklikkuse, mis muidu jääksid osaliselt looduskaitseala, osaliselt metsise püsielupaikade territooriumile. Kuna elupaikade killustumine on lendoravale kriitilise (lendorava kaitse tegevuskava eelnõu) ja metsisele suure tähtsusega ohuteguriks (metsise kaitse tegevuskava eelnõu), siis on nende liikide tõhusamaks kaitseks otstarbekas kaitsealal olevatele leiukohtadele liita ka lähedal asuvates püsielupaikades paiknevad leiukohad. Lisaks tagab püsielupaik vaid konkreetse liigi kaitse, aga püsielupaikade liitmine kaitsealaga võimaldab tagada ka teiste liidetavates püsielupaikades elavate kaitsealuste liikide (väikekonnakotkas (I kaitsekategooria), lendorav (I kaitsekategooria), limatünnik (I kaitsekategooria), kanakull (II kaitsekategooria), väike käopõll (II kaitsekategooria), hoburästas (III kaitsekategooria), roomav öövilge (III kaitsekategooria), sulgjas õhik (III kaitsekategooria), laanepüü (III kaitsekategooria), taiga-peenpoorik (III kaitsekategooria), kuradi-sõrmkäpp (III kaitsekategooria), suur käopõll (III kaitsekategooria), kahelehine käokeel (III kaitsekategooria)) ja kaitseala kaitse eesmärgiks olevate elupaikade (9010*, 9080*, 91D0*, 7230) kaitse. Liigikaitsealustel eesmärkidel liidetakse kaitsealaga ka riigimetsa kvartalid SO484, SO485, SO486 ja SO491, kus 2011. aastal registreeriti metsise mängupaik.

Kaitsealaga liidetakse moodustatava Krüvissaare piiranguvööndi ala, mis asub Purtse jõe vasakkaldal ja toimib puhvertsoonina, moodustades pika kitsa riba Sirtsisi soo lõunaosa ja Purtse jõe vahel. Laienduse eesmärk on sookoosluste servaosade hõlmamine kaitsealasse (rabade servaalade kaitse on eesmärgiks seatud ka Eesti looduskaitse arengukavas), samuti paremini jälgitava välispiiri (vooluveekogu) kehtestamine.

Kaitseala (ühtlasi ka loodusala) koosseisust arvatakse välja Sirtsisi soo sihtkaitsevööndi põhjaosas asuv SO426 eraldis 2, välispiiriks sätestatakse sellest 50 m lõuna pool kulgev kraav, kuna senine piir on looduses raskesti jälgitav ja alal kasvav mets on madala väärtusega. Välja arvatakse ka vööndi edelaosas paiknev TU001 kvartali eraldis 5, kuna ala on madala väärtusega ja eraldatud ülejäänud kaitsealast Sirtsisi ojaga.

Kaitseala eesmärkideks lisatavad haruldased ja ohustatud looduslikud elupaigatüübid huumustoitelised järved ja järvikud (3160), jõed ja ojad (3260), looduslikus seisundis rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140), nokkheinakooslused (7150), liigirikkad madalsood (7230), vanad loodusemetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soolehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) on määratud 2001. aastal Tartu Ülikooli botaanika- ja ökoloogia instituudi (edaspidi *BÖI*) tehtud elupaigainventuuri käigus, sookooslusi on inventeeritud ka Eestimaa Looduse Fondi (edaspidi *ELF*) inventuuride käigus aastatel 2007 (A. Leivits ja E. Leibak) ja 2010 (A. Soppe). Elupaigatüübid katavad kaitsealast 52%, millest ligikaudu 65% moodustab esmatähtis elupaigatüüp looduslikus seisundis raba (7110*), ELF-i 2007. aasta inventuuri kohaselt on Sirtsisi raba üldseisund ja looduskaitsealine väärtus üliväärtuslik (A). Sookoosluse äärealade seisundit on mõjutanud kuivendus, kuid loodusliku veerežiimi taastamine aitab kaasa esinduslikkuse parandamisele. Kraavide sulgemine või kinnikasvamine aitab kaasa ka metsaelupaikade esinduslikkuste paranemisele, esinduslikkused varieeruvad vahemikus A–C (üliväärtuslik kuni küllaltki väärtuslik).

Lisaks eespool nimetatud loodusväärtustele on Sirtsisi looduskaitseala kaitse all hoidmine oluline teistegi haruldaste ja ohustatud taime- ja loomaliikide kaitseks. Samas pole nende kaitse-eesmärgiks seadmine vajalik. Kaitsealal saab käsitleda katusliikidena kaljukotkast (*Aquila chrysaetos*), must-toonekurge (*Ciconia nigra*), rabapüüd (*Lagopus lagopus*) ja metsist (*Tetrao urogallus*), kelle kaitseks kehtestatud sihtkaitsevööndi kaitsekord tagab teiste kaitsealuste liikide, keda ei ole kaitse-eesmärgiks seatud, kaitse. Keskkonnaregistris puuduvad

andmed rabapüü paiknemise kohta antud alal, kuid 2007. aasta haudelinnustiku inventuuri andmetel on Sirtsis soos 1–3 paari rabapüüsid. Teadaolevatest II ja III kategooria kaitsealustest liikidest, keda ei ole seatud kaitseala kaitse-eesmärgiks, pesitsevad keskkonnaregistri ja haudelinnustiku inventuuri andmetel kaitsealal karvasjalg-kakk (*Aegolius funereus*, II kaitsekategooria), laanepüü (*Bonasa bonasia*, III kaitsekategooria), öösorr (*Caprimulgus europaeus*, III kaitsekategooria), valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*, II kaitsekategooria), mustränh (*Dryocopus martius*, III kaitsekategooria), sookurg (*Grus grus*, III kaitsekategooria), väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*, III kaitsekategooria), punaselg-õgija (*Lanius collurio*, III kaitsekategooria), laanerähn (*Picoides tridactylus*, II kaitsekategooria), händkakk (*Strix uralensis*, III kaitsekategooria), heletilder (*Tringa nebularia*, III kaitsekategooria), punajalg-tilder (*Tringa totanus*, III kaitsekategooria) ja hallõgija (*Lanius excubitor*, III kaitsekategooria). Kokku loendati Sirtsis soos 45 liiki pesitsejaid. Kaitsealustest taimeliikidest kasvab kaitsealal kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*, III kaitsekategooria), kahelehine käokeel (*Platanthera bifolia*, III kaitsekategooria), väike-käopõll (*Listera cordata*, II kaitsekategooria) ja suur-käopõll (*Listera ovata*, III kaitsekategooria). Kaitse-eesmärgiks olevate loodusdirektiivi metsaelupaikade (9010*, 9080* ja 91D0*) kaitse tagab kaitsealuste taimeliikide kaitse.

Lisaks eespool kirjas olevale on Sirtsis looduskaitseala kaitse all hoidmine põhjendatud asjaoluga, et tegemist on Natura võrgustikku kuuluva alaga. Kaitseala hõlmab Natura 2000 võrgustiku Sirtsis linnuala ja osaliselt Sirtsis loodusala. Loodusala jääb suures osas kaitsealale, väljaspool kaitseala paikneb osa Kunda jõest, mis on kaitse all Kunda jõe hoiualana.

2.3. Kaitstava loodusobjekti tüübi valik

Kuna kaitsealal on peamiseks kaitse-eesmärgiks looduslike elupaikade ja liikide kaitse looduslike protsesside kaudu, rakendatakse kaitstava loodusobjekti tüübina jätkuvalt looduskaitseala. Hoiuala kaitsekord ei võimalda mitme eri rangusega võõndi moodustamist ja vajaliku piirangu rakendamist (nt liikumispiirang liikide häirimise vältimiseks pesitsusajal, jahi reguleerimine). Püsielupaigana kaitstakse ainult konkreetse liigi elupaika, mitte erinevate väärtustega looduskompleksi.

2.4. Kaitstava loodusobjekti välis- ja võõndite piir

Kaitseala piiritlemisel on lähtutud põhimõttest, et kaitsealasse on hõlmatud kaitset vajavad loodusväärtused ja loodusväärtustele vajalik puhver ning ala piirid peavad olema looduses selgelt tuvastatavad ja üheselt mõistetavad. Seetõttu on võimalusel piiritlemisel kasutatud selgepiirilisi ja ajas vähe muutuvaid objekte (metsasihid, kraavide kaldad, teed, mõõdistatud maaüksused). Kaitseala piir on kantud kaardile kasutades alusena Eesti põhikaarti (mõõtkava 1 : 10 000) ja maakatastri andmeid seisuga detsember 2012.

Sirtsis looduskaitseala pindala on 6838,4 ha, sellest riigimaad on 6652,3 ha, eramaad 39,7 ha ja jätkuvalt riigi omandis olevat maad 146,4 ha. Võrreldes Vabariigi Valitsuse 11. detsembri 2001. a määrusega nr 393 kehtestatud Sirtsis looduskaitsealaga (4558 ha) suureneb looduskaitseala pindala 2280,4 ha võrra, millest suurima osa moodustavad seni metsise püsielupaikadena kaitse all olnud alad, mis kuuluvad Sirtsis linnu- või loodusala koosseisu. Uut kaitsealust maad on 130,7 ha (loodav Palasi sihtkaitsevöönd, Krüvissaare piiranguvöönd, väike osa Sae ja Ruunassaare sihtkaitsevööndist ja osa Kullikünka piiranguvööndist), mis on valdavas osas (126 ha) riigimaa. Kaitseala koosneb viiest lahustükist. Välispiir kulgeb suures osas 2001. aastal moodustatud Sirtsis loodusala ja kaitsealaga liidetud püsielupaikade

välispiire mööda, piir kulgeb mööda metsasihte, teid, kraave, mis on valdavalt kaitsealast välja tsoneeritud, ja katastripiire.

Kaitsealusele maale lisatav maa paikneb suurima lahustüki idaosas (Ruunassaare sihtkaitsevööndi põhjaosa) katastriüksusel Sonda metskond 14 (44901:001:0620) kvartalitel SO484, SO485, SO486 ja SO491, välispiir kulgeb mööda kraave, teid ja metsasihte, maa kuulub vaid riigi omandisse. Alade liitmine toimub peamiselt liigikaitsetel eesmärkidel: 2011. aastal registreeriti alal metsisemänguala. Kaks esimest kvartalit on küll kraavitud ja kaetud kuivendatud soomännikutega, kuid metsisele sobivad siinsed metsad puistu struktuuri poolest hästi. Kaitseala idapoolse lahustüki idaossa (loodav Palasi sihtkaitsevöönd) on liidetud freesturbaväli, eesmärgiga tagada Sirtsu soo terviklikkus. Välispiir kulgeb mööda kraavi, mis on tsoneeritud kaitseala sisse, kuna kraav paikneb vahetult sookoosluse lähedal ja eesmärk on taastada looduslik veerežiim. Ülejäänud kaitsealaga piirnevad kraavid paiknevad kaitsealast väljapool. Liidetav ala paikneb riigimaal katastriüksusel Tudu metskond 17 (90005:001:0100). Lisaks liidetakse alaga ka Krüvissaare piiranguvööndi ala, mis asub Purtse jõe vasakkaldal ja toimib puhvertsoonina. Laienduse eesmärk on sookoosluste servaosade hõlmamine kaitsealasse. Laiendus paikneb jätkuvalt riigi omandis oleval maal ja riigimaal oleval maal, piir kulgeb mööda kraavi ja teed, mis on kaitsealast välja tsoneeritud.

Sirtsu soo sihtkaitsevööndi põhjaosas asuva riigimetsa kvartali SO426 loodeosas järgib kaitseala välispiir looduses halvasti eristuvat kvartalite SO411 ja SO426 vahelist sihti. Siin on jäetud kvartali SO426 eraldis 2 kaitsealast välja ja sätestatud välispiiriks sellest 50 m lõuna pool kulgev kraav, mis on looduses märksa paremini jälgitav, kraav on vööndist välja tsoneeritud. Väljajäetaval eraldisel 2 (suurusega u 2 ha) kasvav puistu on kuivendusest mõjutatud ega vasta Natura elupaigatüübi kriteeriumitele. Tehakse ettepanek selle väljaarvamiseks loodusalt. Riigimetsa kvartali SO442 kaguosas ühildatakse vööndi ja ühtlasi kaitseala välispiir läbi kvartali SO442 eraldise 27 kulgeva pinnasteega, tee on kaitsealast välja tsoneeritud, mis tagab ka Hirmuse oja vasakul kaldal asuva u 0,4 ha suuruse väärtusliku metsariba kuulumise kaitsealasse. Välja arvatakse Sirtsu soo sihtkaitsevööndi edelaosas paikneva kvartali TU001 eraldis 5 (pindala 0,5 ha, u 50-aastane palumets), mis selles kohas jääb ainsa killuna õgvendatud ja hiljuti süvendatud Sirtsu oja paremkaldale ega moodusta ülejäänud kaitsealaga loomulikku tervikut. Eraldisel kasvav puistu ei vasta Natura elupaigakriteeriumitele, kuna piirneb kahest küljest 3–4 m laiuse kraaviga ja kolmandast küljest majandatud metsaga, uus piir kulgeb mööda Sirtsu oja vasakkallast.

Tehakse ettepanek arvata Sirtsu loodusalast välja kvartal MA318, kuna sellest suurema osa (eraldised 1, 2, 4, 5, 6, 9, 11, 12, 13 ja 14 täielikult ning 1 ja 4 osaliselt) moodustavad lageraielangid või noorendikud ning säilinud puistute osas (eraldised 3, 7, 8, ja 10) on peamiselt 60–70-aastane kuivendatud männik ja kaasik. Koosluseline väärtus kvartalil puudub ja kaitsekorralduslikult olulisi liike ei ole tuvastatud.

Vastavalt eelnõukohasele kaitse-eeskirjale koosneb kaitseala kuuteistkümnest sihtkaitsevööndist ja kuuest piiranguvööndist. Sihtkaitsevööndi režiim on vajalik soo- ja metsakoosluste loodusliku arengu tagamiseks ning seeläbi elustiku mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide elupaikade säilimiseks. Piiranguvööndis asuvad metsise mängupaiku ümbritsevad puhveralad ja vähem väärtuslikud majandatud metsad.

Sirtsu soo sihtkaitsevöönd (3214,7 ha) hõlmab põhiosa kaitsealast. Suurema osa vööndist võtab enda alla Sirtsu soostik, mille lage- ja puissoo osad paiknevad täielikult selles vööndis. Sirtsu soo on looduslikus seisundis soomassiiv, kuid selle servaalad on kohati mõjutatud

1960. aastatel rajatud kuivenduskraavidest. Seetõttu on vööndi kaitse-eesmärk koosluse looduslikkuse taastamine. Selle vööndiga on seotud põhilised sooliigid nagu väikekoovitaja (*Numenius phaeopus*), rüüt (*Pluvialis apricaria*), hele-, muda- ja punajalg-tilder (*Tringa nebularia*, *glareola* et *totanus*), hall- ja punaselg-õgija (*Lanius excubitor* et *collurio*), teder (*Tetrao tetrix*) ning sookurg (*Grus grus*). Sirtsu soo haudelinnustik eristub Eesti rabade tavapärasest linnustikust väikekoovitajate (*Numenius phaeopus*) ja heletildrite (*Tringa nebularia*) rohkuse poolest. Vööndisse jäävad lendorava (*Pteromys volans*), metsise (*Tetrao urogallus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*) ja nahkhiirlaste (*Vespertilionidae* sp.) elupaigad. Kaitsealustest taimeliikidest kasvab siin kuradi-sõrmkäpp (*Dactylorhiza maculata*), roomav öövilge (*Goodyera repens*), suur-käopõll (*Listera ovata*), kahkjaspunane sõrmkäpp (*Dactylorhiza incarnata*) ja sookäpp (*Hammarbya paludosa*). Lisaks lagedamatele sooladele ja loodusdirektiivi elupaigatüüpidele (looduslikus seisundis rabad (7110*), siirde- ja õõtsiksood (7140) ja liigirikkad madalsood (7230)) jääb vööndisse soo servaalade metsi, mille hulgas on vähese inimõjuga vanu metsi, mis on oluliseks lendorava elupaigaks ja kuuluvad loodusdirektiivi elupaigatüüpidesse vanad looduspõhised metsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050), soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*).

Vööndi kaguosas liidetakse vööndiga senise Lümatsu sihtkaitsevööndi põhjaosa, mis hõlmab Sirtsu soo kunagisele lagerabale kuivenduse tagajärjel kasvanud puistukooslusi, mis vastavad soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) ning rohunditerikaste kuusikute (9050) elupaigatüüpidele. Ala on Sirtsu soo oluline servaala. Kaguosa sai kannatada 2001. aasta trombis, tormi tuleb lugeda looduslikuks teguriks ja tormimurrualad tuleb jätta looduslikule arengule. Soo servaalade metsades pesitseb valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*), musträhn (*Dryocopus martius*), laanerähn (*Picoides tridactylus*), öösorr (*Caprimulgus europaeus*) ja händkakk (*Strix uralensis*).

Riigimetsa kvartal MA325 viiakse üle Ruunassaare sihtkaitsevööndist Sirtsu soo sihtkaitsevööndisse. Selle kvartali veerežiim on kuivendusest rikkumata ning suurt osa kvartalist katab soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) elupaigatüüpi kuuluv soovikukaasik. Seetõttu sobib see kvartal pigem Sirtsu sihtkaitsevööndisse, mis esindab enam märgi elupaigatüüpe võrreldes Ruunassaare sihtkaitsevööndiga, kus domineerivad kuivemad metsad. Kvartalis elutsevad valgeselg-kirjurähn (*Dendrocopos leucotos*) ja händkakk (*Strix uralensis*). Vööndiga liidetakse senine Kangialuse piiranguvöönd, ala tzoneeritakse sihtkaitsevööndisse vajadusest tagada väärtuslike elupaikade kaitse. Suure osa alast katavad vanad looduspõhised metsad (9010*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Piiranguvööndi kaitsevežiim ei taga metsaelupaikade säilimist. Ala põhjaosas paiknevad metsise (*Tetrao urogallus*) ja kuradi-sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*) elupaigad. Vanades looduspõhised metsades esineb 100–130-aastaseid männienamusega puistuid, mis on sobilikud elupaigad metsisele.

Vööndiga liidetakse senise Udriku piiranguvööndi kaguosa. Ala tzoneeritakse sihtkaitsevööndisse vajadusest tagada väärtuslike elupaikade kaitse. Suure osa alast katavad soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Piiranguvööndi kaitsevežiim ei taga metsaelupaikade säilimist.

Vöönd on piiritletud loogiliselt, hõlmates kogu Sirtsu sood ja selle servaalade metsi. Vööndipiirid kulgevad mööda teid, kvartalisihte ja kraave, mis on enamasti vööndist välja tzoneeritud, sihtkaitsevööndite vahelised elemendid on tzoneeritud Sirtsu soo sihtkaitsevööndisse. Vöönd asub tervenisti riigimaal.

Sirtsu-Udriku sihtkaitsevöönd (296,5 ha) hõlmab heas seisus Sirtsu-Udriku metsise mäguala, kus 2011. aastal mägus keskkonnaregistri andmetel kaheksa kukke. Sirtsu-Udriku sihtkaitsevöönd on moodustatud osast senisest Sirtsu soo sihtkaitsevööndist, vöönd on eraldatud eesmärgiga kehtestada metsise mägupaikades liikumispiirang, kogu Sirtsu soo sihtkaitsevööndis ei ole otstarbekas liikumist piirata. Vööndis asub ka laanepüü (*Bonasa bonasia*) pesitsuspaik. Loodusdirektiivi elupaikadest on registreeritud looduslikus seisundis rabad (7110*), vanad looduspõõsad (9010*), siirdesoo- ja rabapõõsad (91D0*) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Vööndi lõunaosas liidetakse vööndiga senine Udriku piiranguvöönd, kuna see on väga oluline metsisemägu ala ning seal paiknevad esinduslikud siirdesoo- ja rabapõõsad, vanad lehtmetsad ning soostuvad- ja soolehtmetsad, mis on esmatähtsad elupaigatüübid. Sihtkaitsevööndi kaitsereežiim tagab kaitseväärtuste säilimise.

Vööndi piiritlemisel on jälgitud Sirtsu-Udriku metsise mäguala paiknemist, enamasti kulgeb piir mööda kraave ja teid. Sihtkaitsevööndi lõunapiir ühtib kaitseala välispiiriga, idas kulgeb piir mööda kuivenduskraavi. Kraavi lõppedes ümbritseb ala soomaaistik, mille läheduses puuduvad maastikuelemendid, mida mööda piiri loogiliselt jätkata. Piiri on jätkatud sirgjooneliselt kraavi lõpust (X: 6570954; Y: 661840) vööndi põhjaosas asuva metsateeni (X: 6571803; Y: 661078). Edasi kulgeb piir põhja-läänesuunaliselt mööda metsateed, kuni tee ristub metsasihiga, mida mööda piir põhja-lõunasuunaliselt edasi kulgeb. Sihi lõppedes puuduvad maastikuelemendid, mida mööda vööndit piiritleda, mistõttu on piir tõmmatud metsasihi lõpust sirgjooneliselt vööndi lõunapiiriks oleva maanteeni. Vöönd asub riigimaal Tudu metskond 3 maaüksusel.

Kotinuka sihtkaitsevööndi (107,2 ha) peamised väärtused on kaljukotkas (*Aquila chrysaetos*) ja vanad looduspõõsad (9010*) esinduslikkusega A (näitab elupaiga esinduslikkust, A – väga kõrge väärtusega, B – kõrge väärtusega, C – keskmise väärtusega). Vöönd hõlmab Sirtsu soo keskosas asuvat rabapõõsaart ja sookooslusi. Põhjaosas on vöönd piiritletud metsasihi ja kraavidega. Ülejäänud vööndi osas puuduvad elemendid, mida mööda vööndit piiritleda, ning piir on määratud rabapõõsaare lääne- ja põhjaosas paiknevate kraavide 500 meetri laiuse puhvertsooni abil. Kraavidest on moodustatud puhvertsoon, kuna piiritlemine kraavide järgi ei taga kaljukotka kaitset. Vöönd hõlmab üksnes riigimaad.

Kaanisoo ja Jalastu sihtkaitsevööndi (vastavalt 23,6 ja 63,6 ha) kaitseväärtused on lendorava (*Pteromys volans*) elupaigad ning rohunditerikkad kuusikud (9050) ja soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) esinduslikkusega A ja B. Ühtlasi pesitsevad Jalastu sihtkaitsevööndis veel õõnetuvi (*Columba oenas*) ja väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*). Mõlemad vööndid asuvad lahustükkidena Sirtsu soost ida poole. Kaanisoo asub riigimaal katastriüksusel Sonda metskond 13 ja hõlmab riigimetsa kvartalit SO418. Jalastu paikneb riigimaal katastriüksusel Sonda metskond 17 ja hõlmab metsakvartaleid SO438, SO451, SO452. Vööndite piirid kulgevad mööda teid ja metsasihte.

Kerissaare sihtkaitsevöönd (43,4 ha) asub lahustükina Sirtsu soost kagu poole. Enamik vööndist on kaetud 100–150-aastase palu- ja laanekuusikuga, mis elupaigatüübina vastab kõrge väärtusega (A) vanale looduspõõsale (9010*), selle vahel on ribake siirdesoomännikut (91D0*). Vöönd on elupaigaks kaitsealustele liikidele lendoravale (*Pteromys volans*), musttoonekurele (*Ciconia nigra*), karvasjalg-kakule (*Aegolius funereus*), nahkhiirlastele (*Vespertilionidae* sp.), männisinelasele (*Boros schneideri*), väike-punalamesklasele (*Cucujus cinnaberinus*) ja taiga-peenpoorikule (*Skeletocaulis odora*). Vöönd paikneb riigimaal, hõlmab riigimetsakvartalit TU126 ning on piiritletud sihtide ja metsateega, kõik sihid ja metsateed on kaitsealast välja tsoneeritud.

Sae sihtkaitsevöönd (132,9 ha) asub Kunda jõe ääres. See vöönd hõlmab mitut lendorava (*Pteromys volans*) elupaika ning on Männikvälja ja Rihula 2 metsisemängude servaala. Suurema osa vööndist hõlmab 100–140(180)-aastane palu- ja laaneokasmets, mis kvalifitseerub vanaks loodusmetsaks (9010*), kohati leidub siirdesoomännikuid (siirdesoo- ja rabametsad, 91D0*), vähem on sinilille- ja jänese kapsakuusikuid (rohunditerikkad kuusikud, 9050). Vööndist on teada ka laanerähni (*Picoides tridactylus*) ning Kunda jõe lõigul paksukojalise jõekarbi (*Unio crassus*) ja harjuse (*Thymallus thymallus*) elupaigad. 2012. aasta kevadel leiti siit elujõuline I kaitsekategooria liigi limatünniku (*Sarcosoma globosum*) populatsioon umbes 4 ha suurusel alal. Väikese levikuga enamasti keskealistes ja vanades kuusikutes kasvavat limatünnikut on Eestis leitud vaid Lääne-Virumaalt ja Lõuna-Eestist. Limatünnik hävib lageraie korral ega talu pinnase samblakatte rikkumist ka muude raieviiside käigus. Seetõttu on talle soodsaim sihtkaitsevööndi režiim, kuna piiranguvööndis on lubatud turberaie ja kuusikutes ka lageraie. Osa metsi on endiste majandamisjälgedega ning vööndi ida- ja lõunaosas leidub ka kunagi rajatud metsakultuure, kaitserižiimi muutmine tõstab metsade loodusväärtust ja alad on potentsiaalsed elupaigad ümbritsevatele kaitsealustele liikidele. Vöönd asub tervenisti riigimaal.

Võrreldes kehtiva piiriga liidetakse Sae sihtkaitsevööndile ja ühtlasi kogu kaitsealale Sae lendorava püsielupaik, mis on kaitse alla võetud keskkonnaministri 14. juuli 2006. a määruse nr 52 „Lendorava püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri” § 2 lõike 2 punkti 7 alusel. Elupaik ulatub Rakvere–Rannapungerja maanteest Voore ojani. Ala on kaetud 100–130-aastase palu- ja kõdusoo segametsaga (osaliselt vastab vanade loodusmetsade elupaigatüübile, 9010*), leidub ka sinilillekuusiku (rohunditerikkad kuusikud, 9050) ja madalsookaasiku fragmente (soostuvad ja soo-lehtmetsad, 9080*).

Rihula sihtkaitsevööndi (143,8 ha) peamine kaitse eesmärk on lendorava (*Pteromys volans*) elupaikade kaitse, samuti pesitseb siin väike-konnakotkas (*Aquila pomarina*) ja väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*). Suurema osa vööndist hõlmavad angervaksa- ja sõnajala-tüüpi kase-segametsad (Natura elupaigatüüp soostuvad ja soo-lehtmetsad, 9080*) ning palu-segametsad (vanad loodusmetsad, 9010*). Tegemist on ühe paremini säilinud märgade metsatüüpidega kaetud alaga (suhteliselt suure ja kompaktse sõnajala kasvukohatüübi esinemine) Sirtsilooduskaitsealal ja vööndil on suur tähtsus nii liigikaitsele kui ka koosluselise aspektist. Vööndi lääneosas asub 18,66 ha-l neli vääriselupaiga tunnustele vastavat ala. Vööndi loodeosas kvartali PL078 eraldistel 5 ja 10 leidub 15–25 aasta vanuseid metsakultuure ja hüdroloogilisi tingimusi mõjutavaid lokaalse tähtsusega kuivenduskraave, mis ei ole eesvooluks majandusmetsadele.

Vööndi piir kulgeb loogiliselt mööda Rihula kraavi, väiksemaid kraave ja metsateid, mis on vööndist välja tsoneeritud. Vööndi lääneosas on neli eramaaüksust pindalaga kokku 19,4 ha (Metsavahi 70201:003:0172, Kuivajõe 70201:003:0035, Kruusamäe 70201:003:0019 ja Kaevu 70201:003:0540) ja vööndi edelaosas asub jätkuvalt riigi omandis olev maa (edaspidi *JRO maa*) 11,6 ha-l. Tegu ei ole juurdeliidetavate aladega, eramaad kuulusid ka 2001. aastal moodustatud Sirtsilooduskaitseala koosseisu. Eramaad on kaitseala koosseisu arvatud kõrge väärtusega soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*, väärtus B) esinemise pärast, samuti moodustavad need koos teiste Rihula sihtkaitsevööndi metsadega puhverala Sirtsil soo ja sellest lääne pool asuvate põllumaade vahel.

Palasi sihtkaitsevöönd (33,9 ha) on kaitsealale liidetud eesmärgiga tagada Sirtsil soo terviklikkus. Sirtsil soo edelaküljel asub mahajäetud freesturbaväli (31 ha), mis on kunagi

olnud loomulik osa Sirtsu soo lääneservast ja mille loodusliku veerežiimi taastamisel on positiivne mõju kogu Sirtsu soole. Jäikväli piirneb vahetult Sirtsu soo põhiosaga ja kuivenduse mõju ulatub ka looduslikus seisundis soolale. Turbavälja mõjutsooni laius on kuni paarsada meetrit ja sellega piirnevas osas on kuivenduse mõjul soo servas puisturinne tihenend. Selle ala loodusliku veerežiimi ja sookoosluste taastamise olulisust on rõhutatud nii Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituudi Sirtsu LKA soode inventuuri tulemustes kui ka Sirtsu soo haudelinnustiku inventuuri läbiviijate poolt. Nii kuivendusest rikutud soo servaalade taastamine kaitstavatel aladel kui ka praeguseks mahajäetud jääksoode taastamine loodusvarade jätkusuutliku kasutamise eesmärgil on looduskaitse arengukava aastani 2020 tegevussuunad. Loodusliku veerežiimi taastamine on oluline kogu Sirtsu soo loodusliku veerežiimi tagamise seisukohast. Turbaväljal paiknevad kraavid u 25 m vahedega ning kogu ala on kaetud hõreda 20–30 aasta vanuse männi- ja kasepuistuga. Taastamise pikema eesmärgi kohaselt on ala suundumas looduslikule arengule. Palasi sihtkaitsevöönd moodustab loogilise puhverala Sirtsu soo ja kaitsealast lääne poole asuvate põllumaade vahel. Sihtkaitsevööndi nimi on valitud kõrvalasuva Palasi küla järgi. Palasi sihtkaitsevöönd paikneb tervenisti riigimaal ja on piiritletud kraavidega, välispiiril paiknev kraav on tsoneeritud Palasi sihtkaitsevööndisse, ülejäänud kraavid on tsoneeritud vööndist välja.

Pohlaaru sihtkaitsevööndi (176,9 ha) moodustamise eesmärk on peamiselt liigikaitseline: siin on lendorava (*Pteromys volans*) ja metsise (*Tetrao urogallus*) elupaigad, 2007. aastal tuvastati ka musträhni (*Dryocopus martius*) ja väike-kärbsenäpi (*Ficedula parva*) territooriumid. Siinne lendorava elupaik on ka II kaitsekategooria nahkhiirlaste (*Vespertilionidae* sp.) elupaik. Elupaigatüüpidest leidub siin vanu loodusmetsi (9010*), soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*), rohunditerikkaid kuusikuid (9050) ning siirdesoo- ja rabametsi (91D0*), kuid kuivenduse mõju ja ümberkaudsete raiete tõttu on tegemist pigem taastuvate kooslustega (väärtus C). Pohlaaru sihtkaitsevööndit on vähesel määral laiendatud senise Sirtsu soo sihtkaitsevööndi alale, kuna seal paiknevad metsisemängu alad, kus on vaja kehtestada liikumispiirang. Ala hõlmab looduslikus seisundis raba (7110*) elupaika ja seda ümbritsevaid metsakooslusi, kus on valdavalt 100-aastased männikud. Vöönd asub täielikult riigimetsamaal ning on piiritletud teede, kraavide ja metsasihtidega, mis on vööndist välja arvatud, idaosas on vöönd piiritletud kinnistupiiriga.

Vankrikasti sihtkaitsevööndi (68,1 ha) väärtuseks on kaitsealuste liikide elupaigad: siin on lendorava (*Pteromys volans*), hallpea-rähni (*Picus canus*), laanepüü (*Bonasa bonasia*), händkaku (*Strix uralensis*), hiireviu (*Buteo buteo*), hariliku ungrukolla (*Huperzia selago*) ja sulgja õhiku (*Neckera pennata*) elupaigad. Vööndi lääneosas on suhteliselt suur ja kompaktne sõnajala kasvukohatüüpi mets. Elupaigatüüpidest on registreeritud vanu loodusmetsi (9010*), rohunditerikkaid kuusikuid (9050) ning soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*). Vöönd asub täielikult riigimetsamaal ning on piiritletud kinnistupiiride, metsateede, kraavide ja teedega, mis on vööndist välja tsoneeritud. Koosluste looduslikku seisundit mõjutavad mõnevõrra kuivenduskraavid, seetõttu tuleb Natura elupaikade seisundi paranemiseks tagada võimalikult inimpuutumatu kaitsekord.

Ruunassaare sihtkaitsevöönd (272,9 ha) hõlmab 140–150-aastase kuuse-haava segametsaga kaetud väikest mineraalmaakõrgendikku (Ruunaküngast) ja seda ümbritsevaid eri tüüpi männikuid, elupaigatüüpidest esinevad vahelduvalt vanad loodusmetsad (9010*) ning siirdesoo- ja rabametsad (91D0*). Vööndi peamine väärtus on Ruunakünka metsisemäng, kus 2011. aasta loendusandmete järgi mängis 1–2 kukke. Siin elavad ka väike-kärbsenäpp (*Ficedula parva*), musträhn (*Dryocopus martius*) ja öösorr (*Caprimulgus europaeus*). Vöönd hõlmab ainult riigimetsamaad. Vööndi keskosa läbib ida-läänesuunaliste kraavide võrgustik ja

kuivenduse mõjul on mets muutunud kõrgemaks ja tihedamaks, kuid metsisekuked kasutavad seda ala veel mänguplatsina. Võõndis rakendatav kaitsekord võimaldab teha loodusliku veerežiimi taastamise ja metsakoosluste looduskaitselise seisundi suurendamisega seotud tegevusi, mis parandab elupaiga esinduslikkust. Kraavid saavad alguse Sirtsu soost ja nende sulgemine looduslikkuse taastamise eesmärgil ei avalda mõju majandusmetsadele.

Võrreldes kehtiva kaitsekorruga lisatakse võõndisse riigimetsa kvartalid SO484, SO485, SO486 ja SO491. Alade liitmine toimub peamiselt liigikaitselistel eesmärkidel: kaks esimest kvartalit on küll kraavitatud ja kaetud kuivendatud soomännikutega, kuid metsisele sobivad siinsed metsad puistu struktuuri poolest hästi. 2011. aastal registreeriti alal metsisemänguala. Kvartalitel SO486 ja SO491 paiknevad metsad on nooremapoolsed, kuid looduslikult arenenud, mitmes kohas leidub keskealisi haabu (see on potentsiaalne lendorava elupaik) ning lisaks kuivendatud soometsadele on siin arvestataval pindalal ka naadi- ja sõnajala-tüüpi salumetsi.

Koolma sihtkaitsevöönd (491,2 ha) on moodustatud keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruse nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” § 2 lõike 2 punkti 8 alusel kaitse alla võetud Koolma metsise püsielupaiga sihtkaitsevööndist ja osaliselt piiranguvööndist. Koolma metsise püsielupaik on liidetud kaitsealale täies ulatuses. Sihtkaitsevööndisse on tsoneeritud heas seisundis Koolma metsise mänguala, kus 2011. aastal Eesti Ornitoloogiaühingu metsise mängupaikade inventuuri andmeil mängis 7–8 kukke. Sihtkaitsevööndi ulatuse määramisel on lähtutud metsise tegevuskava eelnõu kohastest ettepanekutest metsise kaitse tõhustamiseks. Võõndisse jäävad vanad loodumetsad (9010*), siirdesoo- ja rabametsad (91D0*) ning vähesel määral soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*), mille kaitse ei ole piiranguvööndis tagatud. Vanades loodumetsades paiknevad enamasti 170-aastased männienamusega puistud. Võõndis paikneb ka 14 vääriselupaiga tunnusega ala kogupindalaga 49,2 ha. Metsaelupaiku on mõjutanud 2001. aasta tromb ja alal on tehtud raieid. Elupaikade killustatusest ja kohati raiete tõttu madalast väärtusest olenemata on ala oluline nii loodusdirektiivi elupaikade kui ka metsise mängu- ja elupaikade tõttu ning vajab senisest tõhusamat kaitset. Alal paiknevad taiga-peenpooriku (*Skeletocutis odora*), väikese käopõlle (*Listera cordata*), suure käopõlle (*Listera ovata*), kahelehise käokeele (*Platanthera bifolia*) ja kuradi sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*) kasvukohad. Võõnd asub tervenisti riigimetsamaal ning on piiritletud metsasihtide, kraavide ja teedega, mis on võõndist välja arvatud.

Kullikünka sihtkaitsevöönd (300,2 ha) hõlmab keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruse nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” § 2 lõike 2 punkti 9 alusel moodustatud Kullikünka metsise püsielupaiga tuumikala ja lendorava elupaika. Võõndisse on tsoneeritud ka senise püsielupaiga lääneserv, kus paiknevad peamiselt kuivendusest mõjutatud siirdesoo- ja rabametsad, Natura elupaikadest registreeritud B-esinduslikkusega vanad soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*). Killustatult paikneb raielankide vahel ka vanemat metsa, mille väärtus on piirnevate raielankide ja veerežiimi muutuste tõttu väike. Ala on oluline metsise mängu- ja elupaik ning vajab senisest tõhusamat kaitset. 2011. aasta kevadel mängis siin neli kukke, muudest kaitsealustest liikidest elutsevad siin kanakull (*Accipiter gentilis*), laanepüü (*Bonasa bonasia*) ja lendorav (*Pteromys volans*). Samuti jääb alale sulgja õhiku (*Neckera pennata*) kasvukoht. Lendorava elupaik on liidetud võõndisse, kuna lendorav on I kategooria kaitsealune liik, elupaikade oluline ohutegur on raied ja seetõttu elupaikade killustumine. Kanakulli pesaterritorium hõlmab kokku viit pesapuud, mida lind on pesitsemiseks viimastel aastatel järgemööda kasutanud. Kullikünka sihtkaitsevööndisse on arvatud ka varem Kullikünka metsise püsielupaiga piiranguvööndis asunud osa kanakulli

pesitsusalast, kus asub kaks pesapuud (viimati toimus edukas pesitsemine 2011. aastal). Kanakulli arvukus on Eestis viimastel aastakümnetel langenud enam kui kaks korda ja kõige suurem ohutegur on liigi kaitse tegevuskava andmetel intensiivne metsamajandamine. Kanakull valib elu- ja toitumispaigaks suurte puudega looduslikud metsad ja eelistab pesitsemist suures metsamassiivis, mistõttu tuleb tema pesapiirkondi kaitsta sihtkaitsevööndi koosseisus, kus metsamajandamise võimalik mõju on välistatud. Elupaigatüüpidest on registreeritud vanu loodusmetsi (9010*) ning soostuvaid ja soo-lehtmetsi (9080*), vähesel määral ka rohunditerikkaid kuusikuid (9050). Kullikünka sihtkaitsevöönd asub tervenisti riigimetsamaal ning on piiritletud metsasihtide, kraavide, teede ja looduses hästi eristuvate kõlvikupiiridega, kusjuures teed, metsasihid ja kraavid on vööndist välja arvatud.

Männikvälja sihtkaitsevöönd (205,6 ha) on moodustatud keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruse nr 1 § 2 lõike 6 punkti 7 alusel kaitse alla võetud Männikvälja metsise mängupaiga sihtkaitsevööndist ja osaliselt piiranguvööndist. Sihtkaitsevööndi ulatuse määramisel on lähtutud metsise tegevuskava eelnõust, et tagada paremini mängu- ja elupaikade kaitse. Vööndi keskel asub Põlula Nõvajarve soo (u 7 ha), mis kuulub siirde- ja õõtsiksoode elupaigatüüpi (7140). Vööndis paikneb u 46 ha ulatuses vanu loodusmetsi (9010*) ning vähesel määral ka siirdesoo- ja rabametsasid (91D0*). Vöönd asub tervenisti riigimetsamaal ning on piiritletud tee ja metsasihtidega, mis on vööndist välja arvatud.

Kõrma sihtkaitsevöönd (487,7 ha) on moodustatud keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrusega nr 1 § 2 lõike 6 punkti 10 alusel kaitse alla võetud Rihula metsise mängupaiga sihtkaitsevööndist ja osaliselt piiranguvööndist. Vööndi nimi on valitud Kõrma küla järgi. Metsise püsielupaiga nimest „Rihula” loobuti segaduse vältimiseks, kuna selle nimega sihtkaitsevöönd on kuulunud senise tsoneeringu järgi kaitseala koosseisu juba alates 2001. aastast. Sihtkaitsevööndis asub kaks metsisemängu: Rihula ja Rihula 2, kus 2011. aasta kevadise metsiseinventuuri andmetel mängis vastavalt kaks ja üks kukke. Laiguti kasvab vööndis Natura elupaigatüübile vastavat vana loodusmetsa (9010*) esinduslikkusega B ja C. Vööndi lõunapoolsed alad on mõjutatud kuivendusest ja alal esineb ka raielanke, ent kuna metsisemängud paiknevad senise püsielupaiga sihtkaitsevööndi piiril, ei taga senine kaitsekord metsise mängu- ja elupaikade kaitset. Vööndi põhjaosas asub ka osa I kaitsekategooria seeneliigi limatünniku (*Sarcosoma globosum*) kasvukohast. Vööndisse jäävad roomava öövilke (*Goodyera repens*) ja sulgja õhiku (*Neckera pennata*) kasvukohad ning hoburästa (*Turdus viscivorus*) pesitsuspaik.

Vöönd on piiritletud Rägavere–Rannapungerja maantee, metsasihtide, kinnistupiiride, kõrgepingeliini ja kraavidega, mis on vööndist välja arvatud. Vöönd asub valdavas ulatuses riigimetsamaal Põlula metskond 46 maaüksusel (70201:003:0292), jätkuvalt riigi omandis oleval maal ning väikeses ulatuses eramaal Kiviallika (70201:003:0720) ja Kaasiku (70201:003:0180) maaüksusel, mis olid juba varem kaitse all Rihula metsise mängupaigana sihtkaitsevööndina, seega jääb eramaadel kaitseriim samaks.

Seltsi piiranguvöönd (105,1 ha) on puhveralaks kaitseala väärtuslikumate osade (Sirtsu soo ja Rihula sihtkaitsevööndi) sidumiseks. Vööndi põhja- ja idaosa on kaetud nooremate ja keskealiste kuivendatud soometsadega, mis kuuluvad siirdesoo- ja rabametsade elupaigatüüpi (91D0*), kuid nende väärtus on väga väike (C). Piki vööndi idaserva kulgeb kõrgepingeliini trass. Vöönd on piiritletud kraavide, teede ja metsasihtidega, mis sihtkaitsevööndi piiril jäävad piiranguvööndisse, välispiiril välja. Kaitstavate liikide elupaiku ei ole teada. Vöönd paikneb riigimaal.

Kullikünka piiranguvöönd (316,8 ha) palistab Sirtsu soo kirdeserva ja ümbritseb Kullikünka metsisemänguala. Vöönd on moodustatud osaliselt senise Kullikünka metsise püsielupaiga piiranguvööndist. Vööndis paiknevad peamiselt kuivendusest mõjutatud siirdesoo- ja rabametsad.

Kullikünka piiranguvööndile on liidetud 20 ha suurune riigimetsamaatükk, mis hõlmab kvartali SO391 eraldisi 14 kuni 20 ja maaüksuse Sonda metskond 37 lääneosa, ala asub väljaspool kaitstavaid alasid Kullikünka metsise püsielupaiga ja Sirtsu looduskaitseala vahel. Samuti liidetakse piiranguvööndisse 10 ha suurune metsala (riigimetsamaa kvartali SO344 eraldised 5, 6, 7, 8, 9, 10 ja 20), mis asub Kullikünka metsise püsielupaiga ja Sirtsu looduskaitseala Vankrikasti sihtkaitsevööndi lahustüki vahel. Liidetavate metsatükkide looduskaitsealine väärtus ei ole kõrge, tegemist on endiste raielankidega, kuid kaitseala sidususe põhimõtteid järgides ei ole otstarbekas säilitada kaitseala sees isoleeritud majandusmetsa alasid. Vöönd paikneb riigimaal.

Krūvissaare piiranguvöönd (50,1 ha) asub Purtse jõe vasakkaldal ning toimib klassikalise puhversoonina, moodustades pika kitsa riba Sirtsu soo lõunaosa ja Purtse jõe vahel. Vööndis asuvad puistud on enamasti nooremapoolsed kaasikud, mille looduskaitsealine väärtus ei ole kõrge, kuid moodustatav 70–200 m laiune vöönd on eeskätt üleminekuala kaitseala looduslikus seisundis soola ja väljaspool kaitseala asuvate majandusmetsade vahel, millest suurema osa moodustavad lageraielangid ja noorendikud.

Piiranguvööndi ida-, lääne- ja lõunapiir ühtib looduskaitseala välispiiriga, põhjaosas kulgeb piir mööda Maidla metskond 4 (44901:001:0570) kinnistupiiri. Vöönd paikneb JRO ja riigimaal.

Kõrma piiranguvöönd (208,6 ha) on moodustatud osaliselt Rihula metsise püsielupaiga piiranguvööndist, mis on puhversooniks Rihula ja Rihula 2 metsisemängu ümber. Alal asub ka väike-konnakotka (*Aquila pomarina*) elupaik, mis on kaitse alla võetud sihtkaitsevööndi režiimiga püsielupaigana (LKS § 50 lõige 2) pesapaik on registreeritud 2001. aastal. Kuna pesa on alates 2001. aastast asustamata, siis on elupaik tsoneeritud piiranguvööndisse. Piiranguvöönd koosneb kahest lahustükist. Läänepoolne lahustükk piirneb idas Rägavere–Rannapungerja maanteega (jäeb piiranguvööndisse), lõunas metsasihi ja metsateega (jäevad kaitsealalt välja), läänes kraavi ja Kunda jõega (jäevad kaitsealalt välja) ning põhjas kulgeb piir mööda Kõrtsi katastriüksuse (90003:001:0630) põhjapiiri ja metsateed (jäeb piiranguvööndisse). Idapoolne lahustükk on piiritletud katastriüksuste piiride, metsasihtide, teede ja kraavidena, välispiiril paiknevad elemendid on vöödist välja tsoneeritud, sihtkaitse- ja piiranguvööndi vahelised elemendid on tsoneeritud piiranguvööndisse. Vöönd paikneb suures osas riigimaal, väike osa (7,2 ha) paikneb eramaal – katastriüksus Kõrtsi (90003:001:0630), mis on juba varasemalt kaitse all Rihula metsise püsielupaiga piiranguvööndina.

Männikvälja ja Koolma piiranguvöönd (vastavalt 38,9 ha ja 56,7 ha) on moodustatud Männikvälja ja Koolma metsise püsielupaiga piiranguvööndist ning on puhveralaks vastavate metsisemängude kaitseks loodud sihtkaitsevööndite ümber. Elupaigatüüpidest leidub Koolma piiranguvööndis vähesel määral kuivendusest mõjutatud siirdesoo- ja rabametsa (91D0*). Koolma piiranguvööndi lõunaosas on väikese käopõlle (*Listera cordata*), suure käopõlle (*Listera ovata*) ja kuradi sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*) kasvukohad.

Männikvälja piiranguvöönd on piiritletud tee ja metsasihtidega, vööndi idapiir kulgeb mööda metsasihti, mille lõppedes kulgeb piir sirgjooneliselt metsasihi lõpust Rakvere–Rannapungerja

maanteeni, mis on vööndi lõunapiiriks. Koolma piiranguvöönd on piiritletud tee, metsasihtide ja kraavidega, välispiiril paiknevad elemendid on vöödist välja tsoneeritud, sihtkaitse- ja piiranguvööndi vahelised elemendid on tsoneeritud piiranguvööndisse. Vööndid asuvad riigimaal.

2.5. Kaitsekord

Kaitsekorra väljatöötamisel on arvestatud kaitsealal esinevaid loodusväärtusi ning kaitseala tsoneeringu ja kaitse-eeskirja kohta koostatud eksperdiarvamusi (E. Leibak, 2007; P. Kiristaja, Eesti Märgalade Ühing, 2012).

Kaitse-eeskirjaga kehtestatavad piirangud on sätestatud ulatuses, mis tagab kaitsealal esinevate liikide ja looduslike elupaikade soodsa seisundi ning oleks proportsionaalne saavutatavale efektile.

Vastavalt kaitsekorra eripärale ja majandustegevuse piiramise astmele on kaitseala tsoneeritud kuuteistkümneks sihtkaitsevööndiks ja kuueks piiranguvööndiks. Leebem kaitsereežiim seaks ohtu kaitseala eesmärkide saavutamise, kuna see ei võimalda tagada teadaolevate elupaikade ning kaljukotka, väike-konnakotka, must-toonekure, lendorava, rabapüü ja metsise elupaikade säilimist.

Kaitseala piiride muutmiseks ja kaitsekorra uuendamiseks tunnistatakse käesoleva määrusega kehtetuks Vabariigi Valitsuse 11. detsembri 2001. a määrus nr 393 „Sirtsilooduskaitseala kaitse-eeskiri”. Lisaks muudetakse keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määrust nr 1 „Metsise püsielupaikade kaitse alla võtmine” ja 14. juuli 2006. a määrust nr 52 „Lendorava püsielupaikade kaitse alla võtmine ja kaitse-eeskiri”, kuna Koolma, Kullikünka, Männikvälja ja Rihula metsise püsielupaik ja Sae lendorava püsielupaik arvatakse Sirtsilooduskaitseala koosseisu.

Käesolev kaitse-eeskirja eelnõu ei reguleeri pilliroo ja adru varumist, kuna kaitsealal ei leidu pilliroo ja adru esinemisalasid. Samuti ei ole kaitsealal poollooduslikke kooslusi ja seetõttu ei käsitleta kaitse-eeskirjas nendega seotud tegevust.

2.5.1. Kaitsekorra üldpõhimõtted

Inimestel on lubatud viibida, korjata marju, seeni ja muid metsa kõrvalsaadusi kogu kaitsealal, välja arvatud Kotinuka sihtkaitsevööndis kaljukotka pesitsusajal 15. veebruarist 31. juulini, Kerissaare sihtkaitsevööndis must-toonekure ja Rihula sihtkaitsevööndis väike-konnakotka pesitsusajal 15. märtsist 31. augustini ning Ruunassaare, Pohlaaru, Sae, Sirtsilooduskaitseala, Männikvälja, Kõrma, Kullikünka ja Koolma sihtkaitsevööndis metsise mängu- ja pesitsusajal 1. veebruarist 30. juunini. Erisus inimeste viibimisele sihtkaitsevööndis keelatud ajal kehtib kaitseala valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemise seotud tegevusele ning järelevalve- ja päästetöödele. Inimeste liikumine kaitsealal väljaspool keeluaega kaitse-eesmärkide saavutamist ei takista.

Telkimine ja lõkke tegemine on kaitsealal lubatud kohtades, mis on kaitseala valitseja nõusolekul selleks ette valmistatud ja tähistatud. See aitab vältida väärtuslike metsa- ja sooelupaikade tahtmatut kahjustamist. Reguleerimata telkimine ja lõkke tegemine seavad ohtu kaitseväärtuste säilimisele, kuna suureneb negatiivne mõju kooslustele ja kaitsealustele liikidele (häirimine, tallamine, prahistamine, ebaseaduslikud lõkkekohad, puude raiumine

lõkketegemise eesmärgil jne). Praegu külastuskorralduslikke rajatise kaitsealal ei asu, nende vajadus ja asukoht määratakse kaitseala kaitsekorralduskavaga.

Kaitsealal on lubatud sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel. Sõidukiga sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid ning maastikusõidukiga sõitmine on lubatud järelevalve- ja päästetöödel, kaitse-eeskirjaga lubatud töödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel, liinirajatiste hooldamisel ning kaitseala valitseja nõusolekul teostataval teadustegevusel. Kavandatavad liikumispiirangute leevendused on kooskõlas looduskaitsealadega ja nende tõttu ei seata ohtu looduskaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist. Kaitsealal asuvad tallamisõrnad looduslikud kooslused (sood või märjad metsad), mis on kaitsealuste liikide kasvukohtadeks ja elupaikadeks, ning sõitmine väljaspool selleks ettenähtud teid kahjustab oluliselt elupaikade looduslikku seisundit ja suurendab häiringuid. Sõidukiga sõitmine selleks ettenähtud teedel on õigustatud, sest suurepinnalise kaitseala servaalasid läbivad mitu avalikuks kasutamiseks mõeldud teed. Piirang sõitmiseks üksnes selleks ettenähtud teedel on lisatud, et välistada sõidukitega liikumine kunagi rajatud väikestel metsateedel, mida enam ei kasutata ja millel sõitmine võib kahjustada kaitse-eesmärgiks olevaid liike või kooslusi. Teed, mis ei ole ette nähtud sõidukiga sõitmiseks, tuleb märgistada või sulgeda ning vastavate sulgude asukohad määratakse kaitseala kaitsekorralduskavas. Erandite nimistus väljaspool selleks ettenähtud teid sõitmiseks on ka liinirajatiste hooldamine ja maatulundusmaal metsamajandustööd või põllumajandustööd, kuna kaitseala loodeosa läbib kõrgepingeliin ja piiranguvööndis on teatud kitsendustega lubatud metsaraie. Väljaspool teid sõitmine võib osutada vajalikuks ka maaparandussüsteemide eesvoolude hooldustöödel.

Kaitsealal on lubatud sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine. Kaitseala läbivad Kunda jõgi ja Voore oja, mis on avalikult kasutatavad veekogud. Sisepõlemismootoriga ujuvvahendiga sõitmine on lubatud vaid järelevalve- ja päästetöödel, kaitseala valitsemise ja kaitse korraldamisega seotud tegevusel ning kaitseala valitseja nõusolekul teaduslikel välitöödel. Sisepõlemismootoriga ujuvvahend tekitab suuremat lainetust kui sisepõlemismootoriga ujuvvahend ning kahjustab sellega kaldatimestikku ja kaldaid ning liigutab põhjaseteid. Põhjasetete liigutamine lühikese ajaperioodi jooksul toob kaasa olulise toitainete vabanemise settest, samuti hoiavad setted kinni veekogudesse ladestunud kahjulikke aineid, hõljuvaine halvendab oluliselt vee läbipaistvust.

Kaitsealal on lubatud jahipidamine, välja arvatud 1. veebruarist 31. augustini Pohlaaru, Sae, Kotinuka, Kerissaare, Männikvälja, Kullikünka, Koolma, Ruunassaare, Sirtsu-Udriku, Rihula ja Kõrma sihtkaitsevööndis. Jahipidamise ajaline piirang kehtib must-toonekure, kaljukotka ja metsise pesitsemise ja poegade eest hoolitsemise ajal. Väljaspool lindude pesitsusaega ja pärast poegade iseseisvumist ei kahjusta jahipidamine kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist. Jahipidamise ajaline piiramine on Sirtsu looduskaitsealal kaitse-eesmärkidest tulenevalt vajalik.

Kaitsealal on lubatud kalapüük. Kalapüügieeskirjast ja kaitseala liikumispiirangutest kinni pidades kalastamine kaitseväärtusi ei kahjusta.

2.5.2. Tegevuste kooskõlastamine kaitseala valitsejaga

Tegevused, mis on keelatud, kui selleks ei ole kaitseala valitseja nõusolekut, on määratud

vastavalt looduskaitseaduse § 14 lõikele 1. Kaitseala valitseja nõusolekuta on kaitsealal keelatud muuta katastriüksuse kõlvikute piire ja kõlvikute sihtotstarvet, koostada maakorralduskava ja teostada maakorraldustoiminguid, kehtestada detailplaneeringut ja üldplaneeringut, anda nõusolekut väikeehitise, sealhulgas lautri või paadisilla ehitamiseks, seada projekteerimistingimusi ja väljastada ehitusluba ning rajada uut veekogu, mille pindala on suurem kui viis ruutmeetrit, kui selleks ei ole vaja vee erikasutusluba, ehitusluba või nõusolekut väikeehitise ehitamiseks, lisasõota jahiulukeid.

Kaitseala valitseja ei kooskõlasta tegevust, mis kaitse-eeskirja kohaselt vajab kaitseala valitseja nõusolekut, kui see võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärkide saavutamist või kaitseala seisundit. Kui tegevust ei ole kaitseala valitsejaga kooskõlastatud või tegevuses ei ole arvestatud kaitseala valitseja kirjalikult seatud tingimusi, mille täitmisel tegevus ei kahjusta kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit, ei teki isikul, kelle huvides nimetatud tegevus on, vastavalt haldusmenetluse seadusele õiguspärast ootust sellise tegevuse õiguspärasuse osas. Keskkonnaministeeriumil või Keskkonnaametil kui keskkonnamõju hindamise järelevalvajal on õigus määrata kaitseala kaitseks keskkonnanõudeid, kui kavandatav tegevus võib kahjustada kaitseala kaitse-eesmärgi saavutamist või kaitseala seisundit.

Praktikas on tingimuste esitamine kõige enam kasutatav võte, millega välditakse kaitsealadel majandustegevuse kahjustavat mõju. Enamasti ei keelata tegevust, mis on kaitse-eeskirjas lubatud kaitseala valitseja nõusolekul, vaid püütakse kaalutusõiguse kaudu leida lahendusi, kus tegevus loodusväärtusi ei kahjusta, ühitades looduskaitse ja arendushuvid.

2.5.3. Sihtkaitsevöönd

2.5.3.1. Sihtkaitsevööndi eesmärgid

Sihtkaitsevöönd on kaitseala osa seal väljakujunenud või kujundatavate loodusväärtuste säilitamiseks. Kaitsealal on kuusteist sihtkaitsevööndit: Sirtsu soo, Sirtsu-Udriku, Kotinuka, Kaanisoos, Jalastu, Kerissaare, Sae, Rihula, Pohlaaru, Vankrikasti, Ruunassaare, Kullikünka, Männikvälja, Koolma, Kõrma ja Palasi sihtkaitsevöönd.

Kotinuka, Kaanisoos, Jalastu ja Kerissaare sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsakoosluste arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Need vööndid hõlmavad I kaitsekategooria liikide must-toonekure (*Ciconia nigra*), kaljukotka (*Aquila chrysaetos*) ja lendorava (*Pteromys volans*) elupaiku. Kaitse-eesmärgiks olevatele liikidele on esmase tähtsusega ohuteguriks metsamajandamine, puuliikide osakaalu muutumine, kuivendamine ja surnud puidu väljaviimine. Sihtkaitsevööndi kaitsekord võimaldab need tegevused keelustada, mis on oluline nende liikide soodsa seisundi säilitamiseks. Samuti elutsevad Kerissaare sihtkaitsevööndis männisineline (*Boros schneideri*) ja väike-punalamesklane (*Cucujus cinnaberinus*), kelle soodsate elutingimuste tagamiseks on samuti primaarne vanade metsade olemasolu. Ka asuvad neis vööndis kaitseala esinduslikemad (väärtusega A) vanade looduspõõsade (9010*) ning soostuvate ja soo-lehtmetsade (9080*) esinemisalad. Vööndid on inimtegevusest rikkumata ja nende looduslik areng on võimalik üksnes sihtkaitsevööndi režiimi rakendades.

Sirtsu soo, Sae, Rihula ja Palasi sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on koosluste looduslikkuse taastamine ja seejärel ökosüsteemide arengu tagamine üksnes loodusliku protsessina ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Sirtsu soo sihtkaitsevöönd hõlmab peaaegu kogu Sirtsu sood ja siin asuvad kõik looduslikus seisundis lagerabaga seotud elupaigad, kuid Eestimaa Looduse

Fondi kraavide inventuuri (2009) ja Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituudi koostatud Sirtsilooduskaitseala soode kaardistamise projekti (2010) andmetel on sookooslustest kuivendusest mõjutatud ligi 30%. Kuivendusest mõjutatud piirkonnad asuvad Sirtsiloo sihtkaitsevööndi servaaladel ja koosluste seisundi paranemise eesmärgil tuleb tegeleda loodusliku veerežiimi taastamisega, esmase abinõuna tuleb sulgeda soo servaalade kraavid. Servakuivendus soodustab lageda rabalava metsastumist, millega omakorda halveneb kaitsekorralduslikult oluliste avasooliikide elupaikade kvaliteet. Täielikult hävinevad raba ümbritsevad nõlvaalused märekooslused, mis asenduvad enamasti pajuvõsaga või metsakooslustega. Palasi sihtkaitsevööndis asuval mahajäetud freesturbaväljal tuleb taastada sookooslused Sirtsiloo edelaosa loodusliku veerežiimi tagamise eesmärgil. Kuivendusest mõjutatud märgade metsade elupaigatüüpe leidub Sae ja Rihula sihtkaitsevööndis, kus lisaks kuivenduse mõjul kujunema hakanud kõdusoometsadele on ka kunagisi lageraiealad ja kultuurpuistuid, mille taastamiseks on mitmeid võtteid. Pärast loodusliku veerežiimi ja metsakoosluste taastamistegevusi tuleb nende vööndite metsad jätta looduslikule arengule.

Kullikünka, Koolma, Männikvälja, Pohlaaru, Vankrikasti, Sirtsiloo ja Ruunassaare sihtkaitsevööndi kaitse-eesmärk on soo- ja metsakoosluste säilitamine või taastamine, neile omase liigilise ja vanuselise struktuuri hoidmine, looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Kullikünka, Koolma, Männikvälja, Kõrma, Sirtsiloo ja Ruunassaare sihtkaitsevööndis on tegemist metsise mängupaikadega, Pohlaaru ja Vankrikasti sihtkaitsevööndi peamised väärtused on samuti seotud eri metsaliikidega, kelle soodsate elutingimuste säilitamiseks on nende elupaikade esmaseks kaitse-eesmärgiks seatud seisundi kaitse. Kullikünka sihtkaitsevööndis asub ka lendorava (*Pteromys volans*) elupaik.

2.5.3.2. Lubatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on lubatud kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud ja kaitseala valitseja poolt tähistatud kohas. Olemasolevates ja planeeritavates sihtkaitsevööndites praegu ettevalmistatud kohti ei ole. Täpsemalt arutatakse kaitseala külastuskorraldus läbi kaitsekorralduskava koostamise käigus. Rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistatud ja kaitseala valitseja poolt tähistatud kohas ja rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata kohas on lubatud kaitseala valitseja nõusolekul. Piirang võimaldab vältida suuremaid rahvakogunemisi, samas saab vajaduse korral kaitseala valitseja nõusolekul korraldada rahvaüritusi ettevalmistamata kohas ja suuremale osalejaskonnale, seega on kavandatud piisav paindlikkus mitmesuguste ürituste võimaldamiseks, juhul kui need loodusväärtusi ei ohusta. Sihtkaitsevööndid on ette nähtud looduslike liikide ja elupaikade kaitseks ning looduslike koosluste säilitamiseks, mistõttu külastajate massiline viibimine võib kahjustada vööndite kaitse-eesmärgi saavutamist. Enamasti asuvad sihtkaitsevööndis tallamisõrnad kooslused (rabad, soostunud metsad) ning need on inimpelglike kaitsealuste liikide (röövlinnud, must-toonekurg, metsis jt) elupaigad. Selleks, et tagada koosluste ja kaitsealuste liikide ning nende elupaikade soodne seisund, tuleb piirata rahvaüritustest osalejate arvu ning suunata üritused kohtadesse, kus nende mõju kooslustele oleks minimaalne. Reguleerimine on vajalik, et võimaldada kaitseala valitsejal seada tingimusi ürituste korraldamisele lähtuvalt kaitse-eesmärkidest.

Sirtsiloo, Ruunassaare, Männikvälja, Pohlaaru, Sae, Kullikünka, Koolma, Sirtsiloo, Kõrma, Rihula, Vankrikasti ja Palasi sihtkaitsevööndis on lubatud koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile. Eestimaa Looduse Fond on 2009. aastal Sirtsiloo looduskaitsealal teinud põhjaliku kraavide inventuuri, mille eesmärk oli fikseerida olemasolevate kuivendussüsteemide olukord ja pakkuda välja kohad, kus kuivenduse negatiivse mõju

kõrvaldamiseks ja loodusliku hüdroloogilise režiimi taastamiseks on otstarbekas kraavid sulgeda. Ka Tallinna Ülikooli Ökoloogia Instituudi tehtud inventuuri tulemusena toodi muu hulgas välja piirkonnad soostiku äärealadel, kus soost alguse saavad kuivendussüsteemid tuleks koosluste loodusliku seisundi säilitamise eesmärgil sulgeda. Loodusliku veerežiimi taastamisel on otsene positiivne mõju soo servade ja märgade metsade kooslustele, kus lagedad soolad on kuivenduse mõjul hakanud metsastuma, turbasammalde katvus on vähenenud ja märgades metsades toimub soometsadele iseloomuliku taimestiku asendumine metsaliikidega ning soometsad asenduvad pikapeale kõdusoometsadega. Kui turba moodustamine ja akumuleerumine kuivendamise tagajärjel lakkab, teiseks soosüsteem mingiks muuks ökosüsteemiks. Kuivendus avaldab kaudselt mõju ka mitmele liigile: lagedate alade metsastumisel väheneb lagerabadega seotud kahlajate ja metsakanaliste arvukus, kellest viimased moodustavad omakorda olulise osa kaljukotka toidubaasis. Looduslik veerežiim on vaja taastada soo- ja märgade metsade koosluste seisundi taastamise eesmärgil eeskätt Sirtsu soo sihtkaitsevööndi servades ning Rihula ja Vankrikasti sihtkaitsevööndis. Sirtsu soostiku äärealadel, kus madalsoo- ja siirdesoovööndid asuvad ümber ulatusliku rabastaadiumis soo, on lagedad alad hakanud metsastuma. Kuivendussüsteemidest rikutuimad alad asuvad soostiku lõuna-, kagu- ja tipmises põhjaosas ning lääneservas, kuid üksikuid soost alguse saavaid kraave leidub igal pool soo äärealadel. Vankrikasti sihtkaitsevööndis mõjutab kuivendus lääneosas asuvat suurt ja kompakset sõnajala kasvukohta, mida läbib kohaliku tähtsusega kuivenduskraav, umbes kolmandik vööndi metsadest kuulub elupaigatüüpidesse vanad loodumetsad (9010*), rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*) seisundiga B ja C, mille seisund kraavide sulgemise järel paraneb. Rihula sihtkaitsevööndis on tegemist kaitseala ühe paremini säilinud märgade metsatüüpidega kaetud alaga, kus leidub angervaksa- ja sõnajala-tüüpi kase-segametsi, mis kuuluvad elupaigatüüpidesse rohunditerikkad kuusikud (9050) ning soostuvad ja soo-lehtmetsad (9080*), kuid nende esinduslikkus on samuti vööndist alguse saavate kuivenduskraavide mõju tõttu vähenemas. Sirtsu soo sihtkaitsevööndi idaosas asuvad sügavale rappa ja siirdesohu tungivad suuremad kraavid riigimetsa kvartalites MA59, MA60 ja MA66, kuivenduse mõjul on kohati hakanud kujunema kõdusoometsad. Palasi sihtkaitsevööndis asub ammendatud turbavaruga jääksoo, mis mõjutab ka kõrvalasuvaid soolasid ja mille looduslik veerežiim tuleb taastada eesmärgiga käivitada taas soostumisprotsessid sookoosluste taastamiseks. Kõigis neis vööndis kergendab taastamistööid hea ligipääs kraavidele ja soodne kraavivõrgu kujud, kraavid ei ole eesvooludeks kaitsealast väljaspool asuvatele majandusmetsadele.

Kullikünka, Koolma, Kõrma, Sae, Männikvälja, Pohlaaru, Sirtsu-Udriku ja Ruunassaare sihtkaitsevööndis on veerežiimi taastamise eesmärgiks eeskätt metsise elutingimuste parandamine. Peaaegu kõikide kaitsealale jäävate metsise elupaikade seisundit on negatiivselt mõjutanud metsakuivendus, mis metsise kaitse tegevuskavas on välja toodud suure tähtsusega ohutegurina. Kuivenduse mõjul elupaiga väärtuse langus seisneb alusmetsa tihenemises, kus hakkavad domineerima kuusk või kask ja mets muutub metsise jaoks liiga tihedaks. Samuti muudab kuivendus puhmarinde struktuuri, mis mõjub negatiivselt poegade toidubaasile. Koolma ja Ruunassaare sihtkaitsevööndis läbib ühtlane ja tihe lääne-idasuunaline kuivendusvõrk (kraavide vahed kaugus kohati vaid 70 m) kogu mängupaika. Koolma mängupaigas ilmneb kuivenduse mõju esialgu vaid kraavide ümbruses, kuid Kullikünka, Kõrma ja Ruunakünka mängualal on puistu struktuur muutunud ebasobivaks kogu mänguala ulatuses. Kraavide sulgemise tagajärjel muutub pinnase niiskusréžiim kuusele ja kasele ebasobivaks ning koos alusmetsa harvendamisega on võimalik taastada mändide domineerimine metsise elupaikades.

Koosluse kujundamine vastavalt kaitse-eesmärgile võimaldab Ruunassaare, Kullikünka,

Koolma, Kõrma, Pohlaaru, Sae, Sirtsu-Udriku ja Männikvälja sihtkaitsevööndis asuvates metsise elupaikades harvendada kuivenduse mõjul liiga tihedaks kasvanud alusmetsa ning säilitada männipuustuid. Metsis eelistab mängupaigaks ainult mändidest koosnevaid puustuid, kus metsa vanus on kõige sagedamini 81–126 aastat ning mängupaiga soodsa seisundi säilimiseks on oluline koosluste liigilise ja vanuselise struktuuri säilitamine. Kullikünka, Kõrma ja Ruunakünka mängualal on puistu struktuur muutunud ebasobivaks kogu mänguala ulatuses, Koolma ja Männikvälja mängupaigas ilmneb kuivenduse mõju esialgu vaid kraavide läheduses.

Rihula, Sae ja Vankrikasti sihtkaitsevööndis on koosluse kujundamine lubatud eeskätt metsakoosluste looduslikkuse tõstmise eesmärgil. See võimaldab valitseja nõusolekul teha looduslikkust suurendavaid raieid, et muuta kultuurpuustuid järk-järgult loodusilmelisemaks: mitmeliigiliseks ja erivanuseliseks (hailude raiumisega on võimalik kiirendada puistu liigilise koosseisu mitmekesistamist ja vanuselise koosseisu diferentseeritust, saab tekitada lamapuitu ja tüükaid, mis omakorda loovad elupaiku metsaelustikule jne), mis viib aja jooksul elupaigatüüpide esinduslikkuse tõusule. Nooremaid metsi ja kultuurpuustuid leidub Sae, Rihula, Vankrikasti ja Pohlaaru sihtkaitsevööndis. Koosluste kujundamise teel on võimalik kiirendada nende looduseilmelisemaks muutumist. Palasi sihtkaitsevööndis on koosluste kujundamine lubatud Sirtsu soo metsastunud äärealade sookoosluste taastamise eesmärgil, mis tehakse koos veerežiimi taastamisega.

Vankrikasti, Pohlaaru, Kullikünka, Koolma, Sae, Rihula, Sirtsu soo, Jalastu ja Kõrma sihtkaitsevööndis on lubatud olemasolevate maaparandussüsteemide eesvoolude hoiutööd. Neid sihtkaitsevööndeid läbivad kõrvalasuvate majandusmetsade kuivendussüsteemide eesvoolud. Teekraavide hooldamist ei ole eraldi välja toodud, sest kaitse-eeskirja § 10 lõike 2 punkti 3 järgi on lubatud olemasolevate ehitiste hooldustööd. Kuna teed kuuluvad ehitiste hulka, siis reguleerib see säte ka teehooldust. Vastavalt teeseadusele kuuluvad tee koosseisu ka teekraavid.

Sihtkaitsevööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala tarbeks ja olemasolevate ehitiste hooldustööd. Selle all mõeldakse külastuskorralduslike rajatise, näiteks infotahvlite ja tähiste paigaldamist, mis tõstab inimeste loodusteadlikkust. Praegu külastuskorralduslike rajatise kaitsealal ei asu, kuid nende vajadus ja asukohad sätestatakse Sirtsu looduskaitseala kaitsekorralduskavas. Rajatise püstitamise säte on vajalik ka loodusliku veerežiimi taastamiseks oluliste veetõkete paigaldamiseks. Samuti on võimalik tähistada ajalooline talitee Viru tee, mis kulges üle Sirtsu soo Kesk-Eestist Peterburi. Olemasolevate ehitiste hooldustööde lubamine võimaldab hooldada kaitsealal asuvaid teid ja elektriliine ning külastuskorralduslike rajatise. Kaitseala valitseja nõusoleku nõue tegevuste läbiviimiseks võimaldab seada tööde tegemise ulatusele ja viisile kaitseväärtuste säilimise seisukohast olulisi tingimusi, näiteks Sae sihtkaitsevööndis asuvad I kaitsekategooria liigi limatünniku (*Sarcosoma globosum*) kasvukohad tee ääres, mistõttu võib osutuda vajalikuks esitada lisatingimusi teehoolduse ulatusele. Uute teede ja tehnovõrgurajatiste rajamist sihtkaitsevööndisse ei lubata, sest kaitseala servaalasid läbiv tihe metsateede võrgustik häirib juba praegu teataval määral kaitseala elustikku (metsise mängupaikade läheduses kulgevatel teedel liikumine), samuti killustaks uue tee või liini rajamine metsakooslusi. Uued liinitrassid tuleb rajada kaitsealast mööda.

Sihtkaitsevööndites on lubatud kaitsealuste liikide elutingimuste säilitamiseks vajalik tegevus. See võimaldab mitmeid liigikaitse tegevusi, et aidata kaasa elupaikade soodsa seisundi säilimisele, näiteks seada üles tehispesi kotkastele ja pesapakke lendoravatele.

2.5.3.3. Keelatud tegevused sihtkaitsevööndis

Sihtkaitsevööndis on keelatud majandustegevus ja loodusvarade kasutamine, kooskõlas määruses sätestatud erisustega. Piirangud tulenevad otseselt looduskaitseaduse § 30 lõike 2 punktide 1 ja 2 ning säästva arengu seaduse § 6 lõikest 2. Kaitse-eeskirjaga ei tehta leevendusi majandustegevuse ja loodusvarade kasutamise osas, kuna need tegevused seaksid ohtu kaitseala loodusväärtuste säilimisele. Majanduslikeks huvideks oleksid piirkonnas kindlasti metsaraiete tegemine ja kaevandamine. Metsaraied hävitaksid metsaelupaigad, metsaraie lubamist sihtkaitsevööndis majanduslikel eesmärkidel ei võimalda ka looduskaitseadus. Kaevandamine muudab veerežiimi ja seeläbi looduslikke kooslusi, pealmaakaevandamine ka maastikuilmet, mis on otseses vastuolus kaitseala kaitse-eesmärkidega.

Sihtkaitsevööndis on keelatud jahipidamine 1. veebruarist 31. augustini Kotinuka, Kerissaare, Kullikünka, Männikvälja, Ruunassaare, Pohlaaru, Sae, Koolma, ja Kõrma sihtkaitsevööndis. Jahipidamise ajaline piirang kehtib kaljukotka, must-toonekure ja metsise pesitsemise ja poegade eest hoolitsemise ajal. Pesakonnad elavad koos emalinnuga sügiseni. Häirimise korral jätab emalind pojad üksi ja nende ellujäämise tõenäosus jahedate ilmadega on väike. Kuna jahipidamine häirib poegade linde rohkem kui lihtsalt elupaigas viibimine, on jahipidamise ajaline piirang metsise elupaikades pikem kui kaitse-eeskirja § 11 lõikes 3 kehtestatud liikumispiirang. Väljaspool lindude pesitsusaega ja pärast poegade iseseisvumist ei tekita kaitsealale kahju jahipidamine, mille käigus peetakse kinni jahiseaduses sätestatud nõuetest. Need piirangud tulenevad looduskaitseaduse § 50 lõikest 5, aluseks on võetud metsise kaitse korraldamise tegevuskava ja keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruse nr 1 „Metsise püselupaikade kaitse alla võtmine” § 4 lõige 4.

Sihtkaitsevööndis on keelatud inimeste viibimine väljaspool teid: Kotinuka sihtkaitsevööndis kaljukotka pesitsusajal 15. veebruarist 31. juulini; Kerissaare sihtkaitsevööndis must-toonekure pesitsusajal ja Rihula sihtkaitsevööndis väike-konnakotka pesitsusajal 15. märtsist 31. augustini; Pohlaaru, Sae, Koolma, Sirtsu-Udriku, Ruunassaare Männikvälja, Kullikünka ja Kõrma sihtkaitsevööndis metsise mängu- ja pesitsusajal 1. veebruarist 30. juunini. Erisus inimeste viibimisele sihtkaitsevööndis keelatud ajal kehtib kaitseala valitseja nõusolekul teostatavale teadustegevusele, kaitseala kaitse korraldamise ja valitsemisega seotud tegevusele ning järelevalve- ja päästetöödele. Liikumispiirangu ajad inimpeelglike liikide häirimatu pesitsemise tagamiseks tulenevad looduskaitseaduses § 50 lõikest 5, aluseks on võetud metsise kaitse korraldamise tegevuskava ja keskkonnaministri 13. jaanuari 2005. a määruse nr 1 „Metsise püselupaikade kaitse alla võtmine” § 4 lõige 5.

2.5.4. Piiranguvöönd

2.5.4.1. Piiranguvööndi eesmärgid

Piiranguvöönd on kaitseala osa, mis ei kuulu sihtkaitsevööndisse. Kaitsealal on Seltsi, Krüvissaare, Kullikünka, Männikvälja, Kõrma ja Koolma piiranguvöönd. Piiranguvööndi kaitse-eesmärk on looduse mitmekesisuse ja maastikuilme säilitamine ning kaitsealuste liikide elupaikade kaitse. Piiranguvööndi eesmärk on olla puhervööndiks kaitsealuste liikide pesapaikade ja majandusmetsade vahel, vähendada väljastpoolt tulevaid häiringuid.

Koolma piiranguvööndisse jäävad vähesel määral killustatult esinevad vähemesinduslikud siirdesoo- ja rabametsad (91D0*), kaitsealustest liikidest väikese ja suure käopõlle (*Listera cordata* et *ovata*) ja kuradi-sõrmkäpa (*Dactylorhiza maculata*) kasvukohad.

2.5.4.2. Lubatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on lubatud majandustegevus, kooskõlas kaitse-eeskirjas sätestatud erisustega, mis on määratud §-des 5 ja 14. Lubatud on kuni 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas ning kaitseala valitseja nõusolekul rohkem kui 50 osalejaga rahvaürituse korraldamine selleks ettevalmistamata ja tähistamata kohas. Inimeste liikumine piiranguvööndis on lubatud, kuid suuremate rahvakogunemiste korraldamine tuleb kooskõlastada kaitseala valitsejaga, et vältida ürituste korraldamist kaitsealuste liikide kasvukohtades ja tallamisõrnades kooslustes ning tagada prügimajanduse korraldus.

Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud tootmisotstarbeta rajatiste püstitamine kaitseala tarbeks. Tootmisotstarbeta ehitise püstitamine võimaldab rajada külustus- ja õppeotstarbelisi rajatisi (viidad, purded, infotahvlid ja tähised jms). Praegu külustuskorralduslikke rajatisi kaitsealal ei asu, kuid nende vajadus ja asukohad sätestatakse Sirtsilooduskaitseala kaitsekorralduskavas.

Piiranguvööndis on lubatud turberaie raielangi pindalaga kuni 2 ha, kusjuures tuleb säilitada koosluse liikide ja vanuse mitmekesisus. Piiranguvööndis on kaitseala valitseja nõusolekul lubatud lageraie kuusikutes langi suurusega kuni 1 ha ja laiusega kuni 30 m. Turberaied on metsa majandamise eeskirja § 4 kohaselt lubatud lepikutes, haavikutes, männikutes, kaasikutes ja kõvalehtpuupuistutes. Kuusikuid selles loetelus ei ole, kuna kuusikutes pole turberaie otstarbekas. Seetõttu on kuusikutes lubatud lageraie. Hall-lepikud on madala loodusväärtusega elupaigad ja lageraie on lubatud, et aja jooksul asenduks see kõrgema loodusväärtusega metsaga. Vastavalt looduskaitseeaduse §-le 31 võib piiranguvööndis seada raielangi suurusele metsaseaduses sätestatust erinevaid piiranguid, kui need on vajalikud koosluse või kaitsealuse liigi säilimiseks. Metsise mängupaiga piiranguvööndis ei ole suurepinnaline lageraie kooskõlas kaitse-eesmärgiga. Metsise kaitse tegevuskavas hinnatakse lageraied metsise elupaikades suureks ohuteguriks, mistõttu ohustab mängu isolatsiooni jäämine ja eelistatud elupaikade killustumine. Metsisekuked aktsepteerivad ümber mängupaikade ainult väikesi lageraielanke, mis ei põhjusta metsa fragmenteerumist. Pärast lageraie kahaneb oluliselt või kaob mustika puhmarinne, sellest tulenevalt on metsanoorendikke peetud pesakondadele ebasobivateks toitumispaikadeks. Samuti suurendavad lagedad alad kõrvalasuvate puistute tuulemurruohu. Teistes piiranguvööndi puistutes ei ole lageraie lubatud, kuna neid on võimalik majandada turberaie korras. Turberaie koosluse liikide ja vanuse mitmekesisuse säilitamise nõue võimaldab suurendada metsa looduslikkust piiranguvööndis esinevates kultuurpuistutes ning säilitada metsamaastikku. Kaitseala valitseja nõusoleku nõue võimaldab metsise elupaikades nõuda männi kasvukohtades peapuuliigi säilitamist männina, mis on eriti oluline metsise mängu ümbritsevate alade soodsa seisundi tagamisel. Kasvukohatüüpides, kus kasvab mustikas, tuleb teha vajaduse korral raiet, mis soodustab mustika puhmarinde levikut ja tihedust.

Kaitseala valitseja nõusolekul on lubatud veekogude veetaseme ja kaldajoone muutmine. See säte on lisatud, et võimaldada piiranguvööndis vajaduse korral loodusliku veerežiimi taastamisega seotud tegevusi, mis toob kaasa kraavide veetaseme muutumise.

Metsade majandamisel tuleb säilitada koosluse looduslik tasakaal ning liigiline ja vanuseline mitmekesisus. Säte on vajalik, et anda kaitseala valitsejale võimalus seada tingimusi väärtuslike üksikpuude või puude gruppide säilitamiseks. Sageli on see vajalik, et tagada puistu liigilise mitmekesisuse ja kaitsealuste liikide elupaikade säilimine. Sageli säilitatakse väärtuslikke laialehiseid puuliike. Vanad õõnsuste ja paksu korbaga lehtpuud on elupaigaks lindudele, nahkhiirtele, samblikele ja sammaldele, sageli leiab neilt kaitsealuseid liike. Samuti on vajalik jälgida, et pärast raiet oleks tagatud liigiliselt mitmekesise puistu taastumine. Hooldusraie käigus on vajalik jälgida eri puuliikide järelkasvu olemasolu. Hooldusraie tegemisel saab taastuva puistu liigilist koosseisu reguleerida. Kasvama jäetakse ja kasvutingimusi parandatakse okaspuudel ning väärtuslikel laialehistel puuliikidel. Oluline on, et pärast uuendusraie tegemist taastuks kasvukohale omane ja ümbritsevate elupaikadega sarnane puistu.

2.5.4.3. Keelatud tegevused piiranguvööndis

Piiranguvööndis on keelatud puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine, maavara kaevandamine, uue maaparandussüsteemi rajamine, biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine, ehitise püstitamine, välja arvatud tootmisotstarbeta rajatise püstitamine ning puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt. Nimetatud piirangud tulenevad otseselt looduskaitseaduse § 31 lõikest 2 ning on suunatud vööndi kaitse-eesmärkide saavutamisele. Puhtpuistute kujundamine ja energiapuistute rajamine vaesestab looduslikku mitmekesisust ja maastikuilmet. Uue maaparandussüsteemi rajamine on keelatud, sest kaitseala piiranguvööndid on juba praegu mõjutatud kuivendusest ja uute süsteemide rajamine soodustab veelgi alusmetsa tihenemist metsise elupaikades. Märgades metsades viib kuivenduse mõju kõdusoometsade tekkimisele, mis ei vasta loodusdirektiivi elupaigakriteeriumitele. Biotsiidi, taimekaitsevahendi ja väetise kasutamine mõjutab looduslikke ökosüsteeme ja elustikku. Ehitise püstitamine on keelatud, välja arvatud tootmisotstarbeta rajatise püstitamine kaitseala tarbeks. Puidu kokku- ja väljavedu külmumata pinnaselt on keelatud, sest piiranguvööndis on tegemist siirdesoo- ja rabametsadega pehmel niiskel pinnasel, millel liikumine kahjustab pinnast ja metsataimestikku. Kaitseala valitseja võib siiski lubada puidu kokku- ja väljavedu, kui pinnas seda võimaldab, näiteks pikalt kestnud kuivade ilmade puhul.

3. Menetluse kirjeldus

Sirtsu looduskaitseala kaitse-eeskirja avalik väljapanek toimus 02.–15.09.2013 Keskkonnaameti Viru regiooni Jõhvi ja Rakvere kontoris ning Rägavere, Vinni, Maidla ja Sonda Vallavalitsuses. Kaitse-eeskirja eelnõuga sai tutvuda ka Keskkonnaameti veebilehel. Teade kaitse-eeskirja avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta ilmus 28.08.2013 üleriigilise levikuga ajalehes Eesti Päevaleht ja kohalikus ajalehes Virumaa Teataja, kohalikus ajalehes Põhjarannik ilmus teadaanne 04.09.2013. Väljaandes Ametlikud Teadaanded ilmus kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise teade 26.08.2013. Kaitse-eeskirja avalik arutelu oli planeeritud 26.09.2013, kuid arutelu ei toimunud, kuna osalejaid peale Keskkonnaameti esindajate ei ilmunud.

Looduskaitseaduse §-s 9 sätestatud kaitse alla võtmise menetluse käigus saadeti teade kaitse-eeskirja eelnõu avalikustamise, sh avaliku väljapaneku ja avaliku arutelu kohta Rägavere, Vinni, Maidla ja Sonda Vallavalitsusele, Riigimetsa Majandamise Keskusele, Lääne-Viru ja Ida-Viru Maavalitsusele, Keskkonnainspektsioonile ja Maanteeametile. Samuti saadeti teade 17 kinnistu omanikule (Eigi, 90005:001:0051; Raja, 70201:003:0200; Kaasiku,

70201:003:0180, Kõrtsi, 90003:001:0630; Kaevu, 70201:003:0540; Krüvissaare, 90005:001:0160; Kiviallika, 70201:003:0720; Vainumetsa, 90003:001:0046; Metsavahi, 70201:003:0172; Nikri, 70201:003:0520; Möldre, 90003:001:0711; Elleri, 90005:001:0005; Kruusimäe, 70201:003:0019; Katerinentali, 70201:003:0028; Sepa, 90003:001:0982; Kuivajõe, 70201:003:0035; Seltsi, 70201:003:0021).

Avalikustamise käigus ettepanekuid eelnõu kohta ei esitatud. Saadeti vaid üks vastuskiri, milles esitati järelepärimine kaitseala piiride kohta, ent kaitseala antud kinnistut ei hõlma.

4. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu koostamisel on arvestatud järgmiste EL õigusaktidega:

1. EÜ Nõukogu direktiiv 92/43/EMÜ looduslike elupaikade ning loodusliku taimestiku ja loomastiku kaitse kohta (EÜT L 206, 22.07.1992, lk 7–50);
2. Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2009/147/EÜ loodusliku linnustiku kaitse kohta (EÜT L 103, 25.04.1979, lk 1–18).

EÜ Nõukogu direktiivi 92/43/EMÜ ehk loodusdirektiivi artikli 2 lõike 1 kohaselt on nimetatud direktiivi eesmärk looduslike elupaikade ning loodusliku loomastiku ja taimestiku kaitsmisega kaasa aidata bioloogilise mitmekesisuse säilimisele EL liikmesriikide territooriumil. Loodusdirektiivi artikli 3 lõigete 1 ja 2 kohaselt luuakse Euroopa ökoloogiline võrgustik Natura 2000, mille loomisse annab oma panuse iga liikmesriik võrdeliselt sellega, millisel määral leidub tema territooriumil loodusdirektiivis nimetatud looduslike elupaigatüüpe ja liikide elupaiku. Vabariigi Valitsuse 5. augusti 2004. a korralduse nr 615 „Euroopa Komisjonile esitav Natura 2000 võrgustiku alade nimekiri” lisa 1 punkti 1 alapunkti 51 kohaselt hõlmab ala Sirtsu linnuala ning punkti 2 alapunkti 395 kohaselt hõlmab kaitseala osaliselt Sirtsu loodusala. Seetõttu tuleb Sirtsu looduskaitsealal tegevuse kavandamisel hinnata selle mõju kaitse-eesmärkidele, arvestades Natura 2000 võrgustiku alade suhtes kehtivaid erisusi.

Sirtsu loodusala on kinnitatud Natura 2000 võrgustiku alaks Euroopa Komisjoni 12. detsembri 2008. a otsusega 2009/94/EÜ, millega võetakse vastavalt nõukogu direktiivile 92/43/EMÜ vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade teine ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri K(2008) 8046 all, ELT L 43, 13.02.2009, lk 245–392). Viimati ajakohastati boreaalse biogeograafilise piirkonna loodusalade nimekirja Euroopa Komisjoni 16. novembri 2012. aasta rakendusotsusega 2013/27/EL, millega võetakse vastu boreaalses biogeograafilises piirkonnas asuvate ühenduse tähtsusega alade kuues ajakohastatud loetelu (teatavaks tehtud numbri C(2012) 8229 all, ELT L 24, 26.01.2013, lk 464–642).

Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2009/147/EÜ ehk linnudirektiivi artikli 1 kohaselt käsitleb nimetatud direktiiv kõikide looduslikult esinevate linnuliikide, kaasa arvatud nende munade, pesade ja elupaikade kaitset EL liikmesriikides. See hõlmab nende liikide kaitset, hoidmist ja kontrolli ning kasutamist. Linnudirektiivi artiklite 2 ja 3 kohaselt võtavad liikmesriigid vajalikud meetmed, sealhulgas kaitsealade loomine, eelnimetatud linnuliikide arvukuse hoidmiseks tasemel, mis vastab eelkõige ökoloogilistele, teaduslikele ja kultuurilistele nõuetele, arvestades samal ajal majanduslikke ja puhkeaja veetmisega seotud vajadusi. Sirtsu looduskaitsealal on olulisteks kaitse-eesmärkideks mitme linnudirektiivi I lisas nimetatud linnuliigi kaitse.

Pärast määruse jõustumist tehakse Euroopa Komisjonile ettepanek viia Sirts'i loodusala piir vastavusse kaitseala piiriga, välja arvatud senise Rihula metsise püsielupaiga osas. Loodusala koosseisust arvatakse välja kvartal MA318, kuna sellest suurema osa moodustavad lageraielangid või noorendikud, samuti ei ole alal registreeritud kaitsealuste liikide elupaiku.

Sirts'i loodusala piiride muutmisel suureneb Natura 2000 võrgustiku ala osakaal Krüvissaare kinnistul.

5. Määruse mõju ja rakendamiseks vajalikud kulutused

Määruse mõju on positiivne loodus- ja elukeskkonnale, aidates looduskeskkonna säilitamisega kaasa inimeste põhivajaduste ja elukvaliteedi tagamisele. Määrus aitab tagada soo- ja metsakoosluste ning seal esinevate liikide kaitse. Kehtestatav kaitsekord arvestab ala eesmärgiks olevate väärtuste kaitse vajadusi ja selle rakendamine tagab nende säilimise.

Uue kaitse-eeskirja kehtestamine aitab kaasa rahvusvaheliste kohustuste täitmisele, seega on mõju välissuhetele positiivne. Looduse mitmekesisuse ehk elurikkuse säilitamise ja suurendamise vajaduse sätestavad nii Euroopa 2020 kui ka Ressursitõhusa Euroopa tegevuskava. Sellest tulenevalt on elurikkuse vähenemise peatamiseks ja taastamiseks kinnitatud EL elurikkuse strateegia aastani 2020 (KOM(2011)2441), mis seab liikmesriigile konkreetsed ja mõõdetavad eesmärgid elurikkuse (liikide ja elupaikade seisundi) parandamiseks aastaks 2020. Kinnitatav õigusakt toetab otseselt nende eesmärkide saavutamist.

Sirts'i looduskaitseala on juba riikliku kaitse all, mistõttu puudub määruse jõustumisel oluline mõju sotsiaalvaldkonnale, riiklikule julgeolekule, majandusele, regionaalarengule ning riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Vastavalt maamaksuseaduse §-le 4 kaasneb määruse jõustumisega kohaliku omavalitsuse maamaksutulude mõningane vähenemine. Maamaksuseaduse § 4 lõike 3 kohaselt hakkab maamaksusoodustus kehtima kaitse-eeskirja jõustumisele järgneva aasta 1. jaanuaril.

Maamaksuseaduse § 4 lõike 1 punkti 1¹ kohaselt kaitsealade sihtkaitsevööndi maalt maamaksu ei maksta ja § 4 lõike 2 kohaselt looduskaitseaduse §-s 31 sätestatud piiranguvööndi maalt makstakse maamaksu 50% maamaksumäärast. Maamaksu laekub Rägavere vallale vähem ligikaudu 1262 eurot, Vinni vallale vähem ligikaudu 787 eurot, Maidla vallale ligikaudu 643 eurot ja Sonda vallale ligikaudu 691 eurot aastas.

Vastavalt looduskaitseaduse §-le 20 võib riik kokkuleppel kinnisasja omanikuga omandada kinnisasja, mille sihtotstarbelist kasutamist ala kaitsekord oluliselt piirab, kinnisasja väärtusele vastava tasu eest. Rägavere vallas Sirts'i looduskaitseala sihtkaitsevööndites on ligikaudu 28 ha eramaid, millest 8,45 ha-le ei ole varem kaitsereežiim laienenud. Kaitseala kaitse-eeskirja menetlemise ajal ei laekunud ettepanekuid maa riigile omandamise kohta. Maa-ameti tehingute andmebaasi alusel on Rägavere vallas 2012. aastal hoonestamata maatulundusmaa tehingute minimaalseks ostuhinnaks 100 eurot hektari kohta ja maksimaalseks ostuhinnaks 6300 eurot hektari kohta.

Sirts'i loodus- ja linnualale jääb eramaal paiknevat metsa 32,8 ha, millest 26,4 ha paikneb sihtkaitsevööndites. Käesoleva määrusega erametsa täiendavalt sihtkaitsevööndisse ei tsoneerita. Laienduslale jääv eramets (4,7 ha) läheb piiranguvööndisse. Erametsaomanikel on võimalus taotleda Natura alal paikneva metsaala majandamisel saamata jäänud tulu

kompensatsiooni. Toetust võib taotleda vähemalt 0,3 ha suuruse taotleja omandis oleva metsaala kohta, mis asub Natura 2000 võrgustiku alal ja on kantud metsaalana keskkonnaregistrisse. Toetuse määr Natura 2000 võrgustiku ala piiranguvööndis, hoiualal ja projekteeritaval alal asuva ühe hektari metsaala kohta 60,08 eurot aastas, sihtkaitsevööndis 109,93 eurot hektari kohta aastas.

6. Määruse jõustumine

Käesolev määrus jõustub kümnendal päeval pärast Riigi Teatajas avaldamist.

7. Vaidlustamine

Käesoleva määruse üldkorraldusele ehk haldusakti tunnustele vastavat osa on võimalik vaidlustada, esitades halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras kaebuse halduskohtusse. Määruses on üldkorralduse regulatsioon suunatud asja (kinnistu) avalik-õigusliku seisundi muutmisele, hõlmates eelkõige asja kasutamist ja käsutamist reguleerivaid sätteid. Seega vastavad määruses üldkorralduse tunnustele sätted, millest tulenevad kinnisasja omanikule või valdajale õigused ja kohustused on konkreetse kinnisasjaga tihedalt seotud ning puudutavad kinnisasja kasutamist või käsutamist. Halduskohtumenetluse seadustiku § 46 lõike 1 kohaselt võib tühistamiskaebuse esitada 30 päeva jooksul kaebajale haldusakti teatavaks tegemisest arvates ja sama paragrahvi lõike 5 kohaselt kaebuse haldusakti õigusvastasuse kindlakstegemiseks kolme aasta jooksul haldusakti andmisest arvates.

8. Eelnõu kooskõlastamine

Eelnõu kooskõlastatakse teiste ministriumidega eelnõude infosüsteemi EIS kaudu. Ministriumid on kooskõlastanud eelnõude infosüsteemis EIS eelnõu vaikimisi. Vabariigi Valitsuse reglemendi § 7 lõike 4 kohaselt, kui kooskõlastaja ei ole sama paragrahvi lõigetes 1–3 sätestatud tähtaja jooksul eelnõu kooskõlastanud või jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu kooskõlastatuks.

Keit Pentus-Rosimannus
Keskkonnaminister